

Fredagen den 29 januari

Kl. 09.00–11.59

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 8 januari justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Erik Ottosson* (M) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 februari, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Richard Herrey* (M) och

att *Carl-Oskar Bohlin* (M) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 2 februari, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Malin Höglund* (M).

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:350

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:350 Säkerhetsbrister vid Sis ungdomshem
av *Mikael Damsgaard* (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 januari 2021

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:359 Likvärdig arbetsmiljö i alla ambulanser av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 februari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 januari 2021

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:3852 till justitieutskottet

2020/21:3847, 3854 och 3856 till finansutskottet

2020/21:3849 och 3853 till justitieutskottet

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2020/21:191 om åtgärder mot nedskräpning

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jessica Rosencrantz har frågat mig om regeringen avser att gå vidare med förslaget om att införa böter eller en sanktionsavgift för ringa nedskräpningsförseelse. Vidare har hon frågat mig om jag avser att gå vidare med förslaget om att införa en sanktionsväxling för nedskräpningsförseelse och ringa nedskräpningsförseelse. Jessica Rosencrantz har också frågat mig vilka andra åtgärder jag avser att vidta för att minska nedskräpningen.

Jag och regeringen är medvetna om och ser allvarligt på de miljöskador som orsakas av nedskräpning och är därför angelägna om att minska nedskräpningen och dess negativa effekter på miljön. Det gäller även de skador som kan härledas från ringa nedskräpning och ringa nedskräpningsförseelse. Sommaren 2020 genomfördes en nationell skräpmätning under en vecka i juni i Sverige. Vid mätningen hittades 35 miljoner skräpföremål, varav ungefär 22 miljoner var fimpår. Dessa fimpår hade troligtvis slängts en och en.

Regeringen och samarbetspartierna Centerpartiet och Liberalerna enades i januariavtalet om att minska utsläppen av mikroplast. Plastskräp, vilket inkluderar plasticskräp som kommer från ringa nedskräpning, är den största källan till mikroplast i haven, men plasten är också ett material som generellt inte materialåtervinns i tillräcklig utsträckning. Som ett resultat av det tillsattes två utredningar, vilket resulterat i betänkandet *Skatt på engångsartiklar* (SOU 2020:48) och en promemoria med förslag på genom-

förande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning.

Utredningen om skatt på engångsartiklar ansåg att det vore lämpligt att se över möjligheten till sanktionsväxling för nedskräpningsförseelse. Utredningen lämnade dock inget konkret förslag för regeringen att ta ställning till i den frågan.

Nedskräpningsförseelser begås som huvudregel av privatpersoner. Även om det inte är omöjligt att införa miljöstraffsavgifter som ska tas ut av privatpersoner finns det svårigheter med sådana bestämmelser eftersom tillsynsmyndigheten inte har samma befogenheter som poliser. Det gäller till exempel möjligheten att hålla kvar någon på platsen och kräva att en person identifierar sig. Redan i dag har polisen möjlighet att förordna ordningsvakter för att upprätthålla den allmänna ordningen, vilket kan innefatta även nedskräpning. Ordningsvakter kan dock inte utfärda förelägganden om ordningsbot, utan det kan endast poliser och åklagare samt tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen göra. Det är i dag således en uppgift för de rättsvårdande myndigheterna. Om det skulle vara önskvärt att ändra den ordningen skulle det krävas en djupare analys av vilka konsekvenser det skulle innebära. Varken en sådan analys eller ett konkret förslag lämnades av utredningen om skatt på engångsartiklar.

Frågan om sanktioner angående ringa nedskräpningsförseelse har setts över även av den andra utredningen i Miljödepartementet i samband med genomförandet av EU:s engångsplastdirektiv. Förslaget från utredningen innebär att nedskräpningsförseelse från och med den 1 januari 2022 ska kunna medföra straffansvar även om gärningen är ringa. Det innebär att den som skräpar ned med exempelvis en fimp, en snuspåse eller ett godispapper kan komma att dömas till penningböter.

I samband med genomförandet av engångsplastdirektivet lämnades – utöver förslaget som gäller nedskräpningsförseelse – flera förslag som syftar till att minska nedskräpningen. Bland annat föreslås en nedskräpningsavgift för de produktkategorier som är vanligast förekommande vid nedskräpning i Sverige.

Utredningen föreslår även att det införs ett krav om att producenter ska lämna information, vilket innebär att den som säljer och tillverkar produkter som omfattas av kravet ska informera konsumenterna om produkternas miljöpåverkan. Utredningen föreslår också i linje med engångsplastdirektivet att pantsystemet för plastflaskor ska utökas och att alla dryckesbehållare ska ha korkar som sitter fast under hela produktens användningstid. Dessutom föreslås krav om att plastprodukter som ofta förekommer vid nedskräpning ska märkas med hur de bör hanteras som avfall och att de innehåller plast. Utöver redan nämnda åtgärder föreslås också att producenterna ska upprätta ett insamlingssystem för fimpar. Utredningen föreslår också att mängden skräp i Sverige ska mätas vart tredje år, vilket möjliggör att följa upp effekterna av förslagen.

Alla dessa förslag är nu på remiss till den 15 mars. Därefter ska remissinstansernas synpunkter beaktas innan regeringen tar ställning i frågan. Engångsplastdirektivet ska vara genomfört senast den 3 juli 2021.

Anf. 2 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Först vill jag säga att jag tror att det här är min sista debatt med Isabella Lövin och förmodligen stats-

Prot. 2020/21:73
29 januari

Svar på
interpellationer

rådets sista debattdag här i kammaren innan hon avgår som språkrör nu i helgen.

Jag vill därför börja med att rikta ett tack för många spänstiga meningsutbyten och diskussioner bland annat här i kammaren. För att säga det uppenbara håller vi inte med varandra i alla frågor, men jag vill ändå säga att vi delar engagemanget för ett bättre klimat och en renare miljö. Jag tycker genuint att Isabella Lövin har gjort väldigt mycket bra saker både i Europaparlamentet och i regeringen för ett stärkt miljö- och klimatarbete. Tack för den här tiden och lycka till!

För att raskt gå över till dagens ämne, som är skräp, vill jag konstatera att skräp är ett stort och synligt miljöproblem. Vi vet att nedskräpning påverkar djurlivet negativt och förgiftar våra hav. Vi vet också att nedskräpning skapar otrygghet i människors närmiljöer och att skräpiga miljöer leder mer skräp i en ond spiral. Moderaterna vill göra Sverige skräpfritt.

Under coronapandemin har vi sett att fler svenskar rör sig ute i naturen. Då finns det risk att mängden skräp ökar. Det förstör inte bara naturupplevelsen utan orsakar också problem för djur som får i sig detta och med miljögifter som sprids.

Vi vet också att människor uppfattar nedskräpning som ett växande problem. Fler än nio av tio tycker att det är viktigt att minska nedskräpningen. Fler än nio av tio tycker också att mindre nedskräpning, som att slänga fimpar på marken, borde vara straffbart.

Som statsrådet var inne på är all nedskräpning i dag förvisso förbjuden men inte förenad med en påföljd. Det tycker Moderaterna att vi behöver ändra på.

Ringa nedskräpning, att slänga småskräp som fimpar, snus och tuggummi, kan låta ofarligt i vissas öron men är det inte. Vi vet dessutom att den här typen av småskräp står för lejonparten av nedskräpningen, inte minst i våra stadsmiljöer. Skräpet hamnar i dagvattenbrunnar och sprider gifter som rinner vidare ut i havet.

Vi moderater menar därför att ringa nedskräpning borde leda till böter eller sanktionsavgift för den som skräpar ned. Jag noterar i statsrådets svar att hon radar upp flera förslag som utredningarna har presenterat. Jag tror att många av dessa förslag är rimliga, och det blir spännande att se vart de tar vägen. Däremot uppfattade jag inte om statsrådet hade en egen åsikt i fråga om förslaget om att förena ringa nedskräpning med böter eller sanktionsavgift.

Är det ett förslag som regeringen är positivt inställd till? Om det saknas underlag, är det ett förslag som regeringen kan tänkas utreda vidare? Det gäller såklart både frågan om påföljd i sig och frågan om sanktionsväxling. Jag har ändå genom åren noterat att Miljöpartiet har ställt sig positivt till frågan om ringa nedskräpning. Det vore trevligt om det kunde vara en fråga som Moderaterna och Miljöpartiet kan kroka arm i. Är det något som regeringen tänker titta vidare på?

Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar för Jessica Rosencrantz tack! Det är viktigt att vi ser att det yttersta målet för politiken är att vi ska ha en hållbar framtid för våra barn och barnbarn. Då måste vi värna vår miljö och vår planet. Jag blir glad när vi kan ha samma syn på olika frågor, och jag tackar också för ledamotens engagemang.

Precis som Jessica Rosencrantz påpekade i fråga om ringa nedskräpning är all nedskräpning förbjuden enligt miljöbalken. Sedan är inte all nedskräpning förbunden med sanktioner eller böter. Alliansregeringen tog ett steg framåt 2011 när ni införde en nedskräpningsbot, vilket var ett steg i rätt riktning. Tyvärr tog ni inte steget fullt ut eftersom det blev ett undantag för ringa nedskräpning. Ringa nedskräpning har tolkats som till exempel fimpar, karamellpapper, tuggummin och liknande. Tyvärr är resultatet att det inte finns några skarpa instrument för att riktigt sätta ned foten och tala om att det är oacceptabelt att skräpa ned. Vid skräpmätningarna har man sett stora mängder av bland annat cigarettfimpar och även portionssnus. Uppskattningen är att det är 1 miljard fimpar om året som hamnar i vår natur. Då tänker några att de förmultnar på något sätt, men filtren innehåller plast. De är alltså en avsevärd källa till mikroplaster, och de förs ut via dagvattensystem. Till och med fimpar i sanden på stranden kommer ut i haven, och det är allvarligt. Därför behöver någonting göras.

Min åsikt är att ett intressant förslag har kommit om att avskaffa undantaget för ringa nedskräpning. Det innebär att om man blir tagen på bar gärning med att kasta en fimp kan polisen utfärda en bot. I dagsläget är det 800 kronor. Invändningen kan vara att polisen ska ägna sig åt något annat, men vi vet av erfarenhet att lagstiftning har en preventiv effekt. Om man vet att det inte är acceptabelt och att det finns en straffbestämmelse tenderar människor att följa lagen. Det ska bli intressant att se vad remissinstanserna svarar på förslaget, men det som vi är helt överens om är att vi måste göra något. Det är ett allvarligt och växande problem.

Det andra förslaget handlar om att göra en sanktionsväxling och ge befogenheter till exempelvis ordningsvakter att utfärda böter. Det innebär omfattande konsekvenser som verkligen behöver utredas. I första steget har regeringen valt att remittera frågan om att ta bort ringa nedskräpning och göra det möjligt att bötfälla.

Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Det låter positivt att regeringen avser att se vad remissrundan ger om att ta bort undantaget för ringa nedskräpning. Kanske kan man i nästa steg se över sanktionsväxling vid behov. En signal till människor i preventivt syfte är viktigt. Sedan kan man såklart överväga om det är rimligt eller lämpligt att ordningsvakter har möjlighet att dela ut en sanktionsavgift. Det här är spännande. Vi får se om det här kan bli verklighet. Jag tror att detta är en viktig åtgärd för att bli av med de 1 miljard fimpar som slängs varje år.

Frågan till statsrådet var lite bredare angående andra åtgärder för att minska nedskräpning. Jag har noterat att det är många förslag på bordet efter inte minst utredningen om EU:s engångsplastdirektiv. Jag tycker att flera av förslagen är rimliga och intressanta att gå vidare med för att minska mängden plast och nedskräpning.

I en annan utredning föreslår regeringen en särskild skatt på engångsartiklar, till exempel engångsmuggar och förpackningar. Det har varit en diskussion där många aktörer påpekar att det skulle slå fel mitt under en pandemi för en redan hårt ansatt bransch. I likhet med plastpåseskatten har också den här skatten, menar jag, nackdelen att den inte riktigt skiljer på olika materialslag och riskerar att hämma utvecklingen av mer miljövänliga produkter. Jag vet att man kan ha diskussioner om detta, men jag tyck-

er att det är viktigt att ta fram mer hållbara materialslag och uppmuntra dem som använder bioplast, nedbrytbara material eller återvunnet material. Även med den här skatten, precis som med plastpåseskatten, finns en risk för att incitament tas bort för företag att utveckla eller konsumenter att välja miljövänligare alternativ. Vi moderater menar därför att plastpåseskatten behöver göras om så att den helt enkelt mer tar hänsyn till de olika aspekter jag räknade upp.

I en intervju i förra veckan sa statsrådet att det inte är aktuellt att införa den nya skatten på engångsartiklar mitt under en pandemi. Det var tänkt att ske i höst. Är det ett samlat besked från regeringens sida att man avser att skjuta på införandet av den skatten? Står sig det beskedet med ett nytt språkrör och en ny minister som snart ska väljas? Är det ett besked som branschen och andra berörda aktörer kan lita på, det vill säga att man skjuter på införandet av skatten?

Eftersom vi diskuterar en ny skatt undrar jag om regeringen har dragit lärdom av plastpåseskatten, som trots allt slagit lite snett i sin utformning. Är det inte bättre att gå vägen via flera av de förslag som ligger i utredningen om engångsplastdirektivet? I vissa delar är de överlappande i fråga om förbud mot produkter utifrån materialslag och en del andra åtgärder. Är det inte ett bättre alternativ än en trubbig skatt? Jag upplever att de delvis överlappar varandra.

Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag ser det som positivt att Moderaterna tycks vara inne på samma linje, nämligen att avskaffa undantaget för ringa nedskräpningsförseelse, som ju alliansregeringen beslutade om 2011. Då får vi se hur min efterträdare kan gå fram med den frågan.

Sedan var det frågan om plastbärkassar. Det är intressant att notera att vid den nationella skräpmätningen 2020 hittade man alltså 70 000 plastbärkassar under en vecka. Vi är nog många som har sett bilder på strandade valar med hela magen full med plastpåsar. Valen kan lätt missta en plastpåse som flyter omkring i havet, särskilt om den är genomskinlig, för en manet eller någon annan organism som den tror att den äter. Sedan kloggar hela tarmsystemet igen och valen dör en antagligen mycket plågsam död.

Vi har inte råd att offra våra marina däggdjur. De flesta av dem är redan hotade och är rödlistade. Det är allvarligt att höra att 70 000 plastbärkassar hittas vid en nationell mätning under en vecka.

Plastkasseskatten har vi inte någon full utvärdering av ännu, men de rapporter som har kommit har visat på en dramatisk minskning av användandet av plastkassar i samband med att den införts. Man kan se själv, i de fall man trots pandemin kan gå och handla, att människor nu har helt andra saker att bära varorna i – tygkassar och flegångskassar. Det är ju bra.

När det gäller att försöka uppmuntra en övergång från fossil plast till bioplast lanseras och marknadsförs bioplasten som att den är nedbrytbar i naturen, men tyvärr är det ju så att även om en fossilplastpåse tar kanske 200–300 år på sig att nedbrytas i naturen tar en bioplastpåse kanske 50 år. Under de 50 åren kan den orsaka väldigt stor skada, så det bästa alternativet är naturligtvis att ersätta med annat som inte hamnar i naturen lika lätt som plastpåsar.

När det gäller förslaget om engångsartiklar av plast, till exempel engångsmatlådor, är det helt riktigt att vi ser det som väldigt olyckligt att

genomföra det under pandemin. Nu vill vi inte uppmuntra människor att sitta på restaurang, utan man ska ta med sig maten därifrån. Vi vill också att restaurangerna ska kunna sälja mat, så just nu är det inte lämpligt att genomföra det här.

Däremot handlar förslaget att kunna beskatta detta också om att ställa krav på de större kedjorna och restaurangerna att ha ett retursystem för hämtmat. Man ska kunna betala för engångslådor, men det ska också finnas ett retursystem som de större matkedjorna ska införa i ett första skede och som mindre aktörer kan ansluta sig till i ett senare skede. Det är det förslag som vi går fram med så att det ska finnas alternativ till att köpa dyra engångslådor.

Anf. 6 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Det är ett välkommet besked att man skjuter på skatten. Det tror jag är klokt inte minst med tanke på pandemin, som statsrådet sa.

Det finns någonstans en dubbel poäng med att skjuta på det – dels att många aktörer redan är hårt pressade och dels det som statsrådet var inne på. Vad vill vi uppmuntra människor till? Jo, det är ju i många fall att ta med sig maten och inte sitta på plats och trängas. Det är bra och positivt. Jag tror att det är bra med ett tydligt besked där.

En uppmaning från min sida i sammanhanget kan vara att passa på och göra en gedigen utredning av plastpåseskatten innan man går vidare med en ny skatt.

Jag delar fullt ut bilden att vi måste minska mängden plast i våra hav. Mätningar visar de fruktansvärda volymer det handlar om. Att vi snart har mer plast än fisk i haven är en återkommande, målande bild av det problem vi faktiskt har. Men om man gör en utvärdering är det också intressant att titta på försäljningen. Om plastkassarna som vi är vana vid att köpa i butik har gått ned, vad är det som har gått upp i stället?

Det bästa är såklart att man har en tygkasse med sig. Nu minns jag inte exakt vid vilken tidpunkt det når break-even, för att producera tygkassar tar såklart också en massa resurser i anspråk. Det är en sak. Men vi hör också många rapporter om människor som köper till exempel soppåsar på rulle i butik som ett alternativ för att man måste slänga sina hushållssopor där hemma någonstans. Köper man då inte den där plastkassen köper man i stället tunna soppåsar, som inte heller har något bra miljöavtryck, och på det viset köper man kanske ännu fler påsar.

Målet är vi helt överens om, absolut. Frågan är bara hur vi på bästa sätt lyckas minska plastanvändningen och nedskräpningen. Det skulle kunna vara på sin plats att man innan man inför en ny skatt gör en fullständig utvärdering av den man redan har infört och försöker lära sig av den så att vi på bästa möjliga sätt kan minska nedskräpningen och minska mängden plast.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för engagemanget i den här frågan! Det är viktigt att vi kommer bort från ett slit-och-släng-samhälle.

Det finns ju flera dimensioner i det här med plasten. Det är nedskräpningen, men det är också användandet av fossila bränslen. Det är faktiskt ganska avsevärda utsläpp som orsakas av den plast som förbränns i våra sopförbränningsanläggningar. Det är uppåt en 25 procent. Nu ska jag inte

svära på den siffran, för jag har den inte i huvudet, men det är en ganska stor andel av Sveriges utsläpp som kommer från förbränning av plast – 5 procent tror jag är den rätta siffran. Ska vi ned till netto noll till 2045 behöver vi få bort den onödiga plastanvändningen i våra samhällen.

Vad skulle då vara nödvändigt? Ja, engångsplastutredningen pekar på till exempel användning inom sjukvården och till vissa livsmedel där det är nödvändigt för livsmedelssäkerheten. Men jag tror att vi alla ibland känner att vi blir fullständigt dränkta av förpackningsmaterial som är helt onödigt. Vi behöver hitta riktiga instrument för att minska förpackningsslöseriet, som dränker oss alla. Det finns flera goda saker att vinna med det – att minska utsläppen men också att minska risken för nedskräpning i naturen.

När det gäller bärkassar i matvaruaffärer och annat kommer vi naturligtvis att få titta på utvärderingen av det. Men alternativen är bättre än att köpa flera nya kassar varje gång. Soppåsar på rulle är mycket tunnare och har mindre energiåtgång, och de kan också vara gjorda av bioplast.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:220 om åtgärder mot minskningar av djurpopulationer

Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Staffan Eklöf har frågat mig vilka slutsatser jag drar av den förnyade statistiska analysen av data för Living planet index, LPI, om situationen för ryggradsdjur i världen och om vilka åtgärder som är effektivast för att lösa problemen.

Jag vill börja med att instämma i Eklöfs bedömning att många djurpopulationer minskar i storlek och att det är angeläget att finna politiska lösningar på problemet. Bevarandeinsatser är viktiga för många olika artgrupper, deras genetiska variation och ekosystemen de ingår i, det vill säga den biologiska mångfalden. Här krävs både ny kunskap och konkreta insatser inom alla delar av samhället.

Eftersom LPI enbart tar upp ryggradsdjur har indexet begränsad betydelse för prioriteringarna av svenskt naturvårdsarbete och olika insatser för biologisk mångfald. Regeringens insatser för att nå miljökvalitetsmålen grundar sig bland annat på myndigheternas uppföljning av dessa mål.

När det gäller arter har den svenska rödlistan en stor betydelse, bland annat eftersom den tar upp alla flercelliga organismgrupper och inte bara ryggradsdjur. Ryggradsdjuren utgör i antal knappt 4 procent av de rödlistade arterna i Sverige.

Insatser för ryggradsdjur är ofta integrerade i arbetet med den biologiska mångfalden. Ryggradsdjuren, liksom alla växt- och djurarter i världen, ingår i ekosystem som ofta kräver flera olika typer av bevarandeinsatser.

Regeringens bedömning av läget för den biologiska mångfalden, inklusive arterna, bygger inte på enstaka artiklar utan på samlade bedömningar och kunskapssynteser utifrån flera underlag. Den mest omfattande syntesen har genomförts av den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, Ipbes. Förkortningen Ipbes står för Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Ser-

vices. Plattformen har 134 nationer som medlemmar, däribland Sverige. Ipbes presenterade i maj 2019 en rapport om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster.

Rapporten bygger på cirka 15 000 vetenskapliga artiklar och har genomgått två granskningsförfaranden som inkluderat Ipbes medlemmar, observatörer och andra experter. Syftet med rapporten har bland annat varit att sammanställa kunskapssynteser om situationen i världen för biologisk mångfald, ekosystem, ekosystemtjänster, hotade arter och livsmiljöer samt kopplingarna däremellan.

Rapporten beskriver sammanfattningsvis att situationen för biologisk mångfald i världen är allvarlig till mycket allvarlig. Fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning, och många ekosystem förändras i snabb takt. En bedömning av världens uppskattningsvis 8 miljoner arter visar att omkring 1 miljon är hotade till sin existens. Rapporten pekar ut fem drivkrafter som orsak till att denna situation har uppstått: förstörda livsmiljöer, ohållbar exploatering av arter genom fiske, jordbruk och skogsbruk, klimatförändringar, invasiva främmande arter samt föroreningar.

För att komma till rätta med problemen listar rapporten ett antal förslag, bland annat att fullt ut implementera existerande globala och regionala miljörelaterade avtal. Exempel på sådana är konventionen om biologisk mångfald, CBD, och EU:s miljölagstiftning, som exempelvis art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet, ramvattendirektivet och havsmiljödirektivet.

Regeringen avser att följa och fortsätta implementera dessa internationella avtal och direktiv. CBD tog vid sitt partsmöte 2010 fram en strategisk plan för biologisk mångfald till 2020 med 20 delmål, de så kallade Aichimålen. För närvarande arbetas med att ersätta denna plan med ett nytt strategiskt ramverk. Även i Agenda 2030 finns specifika mål för biologisk mångfald. Dessutom finns ytterligare internationella konventioner som exempelvis Cites och Ramsar. På regional nivå har EU antagit en strategi för biologisk mångfald till 2030.

CBD antog under sitt 13:e partsmöte i december 2016 beslut om indikatorer för uppföljning av den strategiska planen och Aichimålen. I beslutet listades ett antal indikatorer, däribland LPI, living planet index. Övriga indikatorer som tas upp rör bland annat allmänhetens medvetenhet om den biologiska mångfaldens värden, hur värdet av ekosystemtjänster har integrerats i samhällsplaneringen, ekologiskt fotavtryck, skogsutbredning, sötvattens biologiska mångfald, utbredning av naturliga habitat som till exempel våtmarker, certifierat fiske, bottentråkning, övergödning, vattenkvalitet, invasiva främmande arter, korallrev och skyddade områden.

Det är för tidigt att bedöma om den nya artikeln i Nature om living planet index får några effekter på internationella och nationella prioriteringar i arbetet för biologisk mångfald. Prioriteringarna inom svenskt naturvårdsarbete kommer fortsatt att i huvudsak utgöras av insatser för att nå de svenska miljökvalitetsmålen, Sveriges åtaganden enligt CBD:s strategiska plan och kommande ramverk och EU:s strategi för biologisk mångfald samt av insatser för att fortsätta bereda slutsatserna från Ipbes behovsanalys.

Prot. 2020/21:73
29 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 9 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Tack, Isabella Lövin, för svaret!

Living planet index mäter trenden för populationer av ryggradsdjur. Det är ett genomsnitt för alla världens populationer. Konventionen om biologisk mångfald har antagit detta index för att mäta om dess mål nås. Det är alltså ett mycket centralt index. Indexet visar på en kraftig nedgång och ligger till grund för teorier om en katastrofal minskning av ryggradsdjur i hela världen, den så kallade sjätte massutrotningen.

Forskarna i artikeln som jag tog upp har gjort en fördjupad statistisk analys av data i living planet index. I stället för att räkna ut ett globalt genomsnitt som vanligt har de delat upp data i mindre enheter som omfattar närbesläktade arter regionvis. De ökar alltså upplösningen. De upptäckte att det bara är 3 procent av djurpopulationerna som minskar. Dessa populationer minskar dramatiskt.

För det andra kan de se att det finns en stor regional variation i världen. Det globala genomsnittet, som vanligen används, maskerar alltså hur trenderna ser ut för de olika populationerna och regionerna. Forskarna säger att den nya dataanalysen ändrar synen på trenderna för djuren och leder till att man behöver andra åtgärdsstrategier än nu.

Precis som ministern säger är denna artikel bara en av många, och den samlade bilden från allt vetenskapligt arbete är central – det håller jag helt med om. Men artikeln är särskilt intressant på två sätt. Den är baserad på samma data som har använts för konventionen om biologisk mångfald och av WWF. Det är även delvis samma forskare som har medverkat. Det är alltså inte vilken artikel som helst.

För det andra indikeras av andra studier att det finns betydelsefulla variationer. Till och med Ipbes, som ministern hänvisar till, verkar komma fram till detta, som jag läser det. Artikeln är således en utmärkt startpunkt för en debatt om vägval i miljöpolitiken.

Artikeln förordar prioriteringar och riktade insatser för att öka effektiviteten i bevarandearbetet. Vi tror också att bevarandearbetet skulle bli mycket effektivare om man riktade in det på de arter och de regioner och miljöer där problemen är störst. Om man inte riktar in åtgärderna på de mest utsatta arterna och miljöerna kommer man inte att lyckas rädda dem.

Det andra skälet har att göra med målkonflikter. De flesta bevarandeåtgärder riskerar att leda till negativa effekter för andra värden. Det kan handla om utebliven ekonomisk utveckling och effekter på arbetslöshet och välfärd. Men det kan också handla om det som WWF skriver om i sitt magasin. Man skriver om en representant för ett urfolk på norra Borneo, som säger att det finns två hot för dem: skogsavverkningar och nationalparker. De kan inte fortsätta med sitt lågintensiva skogsbruk. Även svenskars försörjning och livsstil påverkas av diskuterade storskaliga reservatsavsättningar i Sverige.

Trots underlag som pekar på stora variationer landar diskussionen i Sverige och EU hela tiden i breda åtgärder. De så kallade Aichimålen diskuteras i den svenska debatten som om avsättningar av mycket stora reservat ska göras överallt. I EU-kommissionens strategi för biologisk mångfald råder ingen tvekan: 30 procent av landytan ska avsättas och skyddas, och 10 procent ska skyddas strikt.

Jag tror att den svenska debatten går vilse för att vi i Sverige bara diskuterar hur mycket vi ska göra för biologisk mångfald och för klimatet och inte vilka metoder vi ska välja.

Isabella Lövin, pekar inte den här artikeln och variationerna mellan olika populationer på att vi bör välja mer specifika lösningar i stället för breda lösningar med stora reservatsavsättningar?

Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för interpellationen! Mitt svar på Staffan Eklöfs fråga är att vi behöver ha grundlig kunskap och faktaunderlag för de beslut vi tar och den politik vi ska föra. Dessutom finns det viktiga principer vi ska följa, exempelvis ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Vi har väldigt tragiska fakta som visar hur vi förlorar en mängd arter och hur ekosystem och ekosystemtjänster hotas.

När det gäller den här artikeln och att living planet index skulle vara den indikator som hela konventionen för biologisk mångfald utgår från är detta inte helt korrekt. Det är en av en mängd indikatorer som jag räknade upp i mitt svar. Det är att leda tankarna lite fel att säga att detta är grunden för allting. Detta är *en* artikel som har pekat på viktiga saker. Forskarsamfundet får fortsätta med sitt arbete med att granska och våra myndigheter med sitt arbete med att väga samma olika rapporter.

Detta är *en* artikel medan Ipbes rapport baseras på sammanvägning och granskning av 15 000 rapporter. I Ipbes panel, som kom 2019, konstaterar man att 1 miljon arter hotas av utrotning. Detta är sannerligen oerhört oroväckande.

Den här artikeln handlar, vill jag påpeka, om ryggradsdjur. Ryggradsdjur står bara för knappt 4 procent av de rödlistade arterna i Sverige. Hänsyn tas till väldigt många andra arter och inte minst till själva ekosystemen, som dessa arter behöver för att klara sig.

Att vi skyddar värdefull natur är helt avgörande för att vi ska ha den motståndskraft och den resiliens i naturen som vi behöver. Vi kommer att behöva detta ännu mer i takt med klimatförändringarna. Vi behöver livskraftiga och starka ekosystem som klarar ett varmare klimat, där vi kommer att se fler och fler arter flytta norrut, vilket kommer att kunna ge oväntade effekter på våra nordiska ekosystem, exempelvis.

Vi ser redan till exempel granbarkborren, som är en sådan art som vi har väldigt stora problem med. Det är något som bara kan bekämpas med ordentliga, stabila och resilienta ekosystem som klarar ett angrepp och kan komma tillbaka. Det handlar inte bara om granbarkborren, menar jag, utan vi kommer också att kunna se fler skogsbränder, torka och problem som vi i dag kanske inte ens kan överblicka.

Behovet av att skydda natur och ha livskraftiga, stabila och resilienta ekosystem finns fortsatt. Det handlar inte bara om att skydda enskilda arter utan om att ha en motståndskraftig natur som kan tillhandahålla ekosystemtjänster som vi är helt beroende av.

Anf. 11 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Först vill jag understryka att vi också är oroad av att många djurarter är hotade i världen. Just därför är det viktigt att finna de effektivaste metoderna. Det är utgångspunkten.

Living planet index är ett centralt index, även om det inte är grunden för allt, vilket jag heller inte har påstått. Men jag tycker att det är märkligt att living planet index inte har analyserats på djupet innan det har använts flitigt. Det kan indikera att det är för lite debatt i frågan.

Låt mig säga något kort om exemplet granbarkborren. Jag tänker att granbarkborren kanske främst är ett exempel på att det kan bli tokigt om man bara avsätter skog och lämnar den som den är, för det förvärrar granbarkborreangreppen. Det kan man se i svensk miljö i dag.

När vi talar om avsättningar ska vi vara medvetna om att svenska ekosystem är förhållandevis unga. De har kommit hit de senaste årtusendena. Arterna är därför jämförelsevis lättroliga och spridda över stora delar av norra Europa. Det kan inte jämföras med tropikernas specialisering av arter. Dessutom har skogsbränder varit ett vanligt inslag i våra skogar. Det betyder att man kan bevara många av våra arter utan att helt lämna dem i fred. De är så att säga vana vid förändring.

Sedan kan man inte göra allt. Varje åtgärd riskerar att leda till målkonflikter. Man måste välja. Ipbes skriver att 15 procent av världens landyta är skyddad i dag, men ändå nås inte biodiversitetsmålen. Det verkar alltså inte vara silverkulan att avsätta reservat.

Det är egentligen bara om man tror att det inte kostar något för andra människor som man kan tillåta sig att göra allt på en gång och välja breda och ineffektiva lösningar. En av Ipbes slutsatser är att det är viktigt att se att vi har ett ansvar för våra handlingar. Det ansvaret borde även omfatta att man väljer effektiva metoder som leder till minsta möjliga negativa effekter ekonomiskt, socialt och kulturellt. Detta blir allt viktigare i takt med att Sverige får en sämre ekonomi efter pandemin och ökande kostnader till följd av tidigare politiska beslut.

Jag anser att fokus i miljöpolitiken bör skiftas från att ensidigt handla om hur mycket som satsas till att handla om metoder, och jag hoppas att den här debatten kan sporra det.

Sedan verkar det vara så att internationella målsättningar om reservatsavsättningar följs i länder som Sverige, där sådana spelar mycket mindre roll, men inte i samma utsträckning i länder som Brasilien och Indonesien, där de verkligen skulle behövas. Kanske skulle man även utforma de internationella avtalen annorlunda.

Om inget annat övertygar ministern kanske hon kan övertygas av det faktum att om man inte tillräckligt bryr sig om de negativa effekterna för människor förlorar man det folkliga stödet. Om man gör breda lösningar som inte tar hänsyn till befolkningen finns det alltså större risk för att man misslyckas även på det sättet.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tror att det som verkligen kan riskera det folkliga stödet och legitimiteten i miljö- och naturvårdspolitiken skulle vara om en enskild minister baserat på en enskild artikel svänger om hela miljö- och klimatpolitiken utan att lyssna in myndigheter och utan att respektera internationella konventioner och de internationella paneler som vi baserar både EU:s och Sveriges miljöpolitik på. Vi har miljö kvalitetsmål som antogs av Sveriges riksdag för 20 år sedan, som vi fortsätter att arbeta utifrån.

Den uppfattning som Staffan Eklöf ger uttryck för, att våra nordiska djur är vana vid förändring och att lite skogsbränder inte gör något, tycker jag får stå för honom. Jag menar att de skogsbränder vi har sett de senaste åren har varit av fullständigt förödande karaktär både för de människor som är beroende av skogen och för våra ekosystem.

Ser man på skogsbränderna i Australien, som ju är ett land som drabbas långt värre än Sverige – Kalifornien är ett annat exempel – kan vi se att det är miljarder djur som har dött. Det är ekosystem som det kommer att ta oerhört lång tid att återuppbygga, om det ens går med tanke på att vi ju är på väg mot 3 graders uppvärmning i stället för att begränsa den till 1,5 grader. Vi ska vara beredda på att 1,5 graders uppvärmning i genomsnitt globalt innebär ungefär 3 grader här i Norden. Den förändring vi står inför är alltså mycket allvarlig.

Sedan är det inte så att det enda instrument vi har för att skydda hotade arter och ekosystem är att avsätta reservat. Vi har också en väldigt aktiv klimatpolitik. Vi har en väldigt aktiv kemikaliepolitik, där vi försöker eftersträva ett giftfritt samhälle. Jag debatterade alldeles nyss en interpellation om plast och nedskräpning, något som också hotar inte minst våra marina däggdjur och många andra marina djur. Man hittar ju mikroplaster i fiskars magar och till och med i djurplankton.

Vi måste arbeta med alla medel för att se till att vi har en levande planet för våra barn och barnbarn att växa upp på, liksom för alla de generationer som kommer efter.

Den vetenskapliga artikel som det hänvisades till ska man naturligtvis titta på. Det som är positivt med den är att den också lyfter fram hur oerhört sårbara vissa populationer är. De har väldigt dålig status, och om man bara ser till medelvärdet kan det finnas en risk för att man missar hur allvarligt det är för de arterna. I den meningen menar jag att det är viktigt att titta närmare på den. Det är bäst att andra forskare och myndigheter gör det i vanlig ordning.

En artikel som har fastnat hos mig är en israelisk studie som kom för två år sedan. Där tittade man på biomassan av däggdjur på jorden i dag. Det är ganska slående siffror. 36 procent av biomassan för jordens däggdjur i dag utgörs av människor, 60 procent är våra boskapsdjur och bara 4 procent är vilda däggdjur. Detta visar hur otroligt dominerande människan är över våra ekosystem på jorden i dag. Vi lever i antropocen.

Anf. 13 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Först ska jag göra en korrigerig. Artikeln är en utgångspunkt för debatten. Jag sa aldrig att jag tycker om skogsbränder.

Vardagshänsyn i svensk skog har redan i dag lett till ökad biologisk mångfald i skogen. Redan gjorda hänsynstaganden fortsätter att leverera allt större värden med tiden. Låt oss dämpa iveren att avsätta stora arealer av skogstyper som redan har avsatts i stor utsträckning. Låt oss i stället utveckla vardagshänsynen och rikta avsättningarna till de sällsynta miljöerna.

Låt oss fokusera mer på de värdefulla brynmiljöerna och utveckla dem i samarbete med näringarna.

Låt oss lösa almdöden och askdöden med riktade projekt för förädling. Det är en billig lösning för att rädda ett hundratal arter.

Låt oss sköta redan avsatta reservat bättre.

Låt oss ta i bruk ny teknik som kan ge oss synergier mellan produktion och miljö.

Låt oss fokusera på klimatåtgärder som resulterar i utsläppsminskningar globalt och inte bara här i Sverige.

Låt jordbruket kunna tjäna pengar på biologisk mångfald, så att kreativiteten släpps loss.

Låt oss anlägga våtmarker för samtidig nytta för biologisk mångfald och jordbrukets vattenförsörjning.

Låt oss höja lönsamheten i svenskt jordbruk, så att vi kan öka en av världens miljövänligaste livsmedelsproduktioner.

Låt oss satsa på växtförädling för produktionens och miljöns skull.

Låt oss ta oss an de invasiva arterna med mer engagemang än i dag.

Låt oss strunta i vad som är opportunt.

Låt oss ha en miljövänlig kärnkraft i stället för vindkraftverk på biologiskt rika utsjöbankar.

Vi har också ett starkt bevarandepatos, men vi vill samtidigt att ekonomin ska utvecklas och att landsbygden ska leva.

Jag är väldigt glad för denna debatt och för att vi kan ha en levande diskussion om vägvalen i miljöpolitiken. Det viktigaste är inte att få rätt till 100 procent utan att det finns en diskussion om vilka vägval vi har gjort och vilka vi kommer att göra.

Till sist vill jag passa på att tacka ministern för denna tid och för våra debatter. Lycka till i framtiden!

Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för tacket! Och jag får önska det samma.

Det var en lång lista som Staffan Eklöf räknade upp. En hel del av de åtgärderna är vi överens om. En hel del av åtgärderna gör regeringen redan, och en del gör regeringen inte, såklart.

Vi satsar 600 miljoner på skydd av värdefull natur under 2021. Men vi gör också en historiskt stor satsning på skötsel av naturreservat: 400 miljoner kronor under 2021. Det är väldigt viktigt att man inte bara avsätter utan att man också sköter, och det gör regeringen.

När det gäller våtmarker – det var en av de saker som Staffan Eklöf nämnde – är det en stor satsning från regeringen på att återväta våtmarker. Det är 350 miljoner kronor 2021. Det beräknas öka med 325 miljoner kronor för 2022 och med 100 miljoner för 2023.

Det är verkligen otroligt många ekosystemtjänster i en när vi gör detta. Det handlar om att binda in växthusgaser som annars avges från de utdikade våtmarkerna. Det är en bra åtgärd för biologisk mångfald. Det är också i många fall en bra åtgärd för att minska övergödning, eftersom våtmarkerna kan suga upp det här. Det handlar om att balansera grundvatten och vattenflöden. Det är en otroligt viktig och eftersatt åtgärd som vi har satt mycket fokus på.

Att skydda hav, öka fiskerikontrollen och uppföljningen och att införa ett generellt stopp för bottentrålning i skyddade områden är också en väldigt viktig fråga.

Det är alltså inte så att det enda regeringen fokuserar på är att skydda natur. Det handlar också om att bekämpa klimatförändringarna. Det handlar om att vi ska ha ett hållbart brukande av skog, av åkermark och av våra hav. Det måste vara i fokus också i fortsättningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:73
29 januari

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellationerna 2020/21:239 och 243 om slutförvar av kärnavfall

Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Joar Forssell och Alexandra Anstrell har ställt frågor om regeringens prövning av slutförvaret för använt kärnbränsle. Joar Forsells frågor handlar om vad det är regeringen granskar som inte prövningsmyndigheterna har granskat och, om myndigheterna har missat något, varför ärendet inte skickas tillbaka eller, om myndigheterna gjort ett gediget arbete, varför regeringen i så fall gör om arbetet. Alexandra Anstrells frågor handlar om min inställning i ärendet, när ett beslut kan förväntas, om jag avser att driva på för att få fram ett beslut, om jag ser några faktorer som kan göra att ansökan inte bifalls och, om ansökan inte bifalls, om det finns någon annan plan för slutförvaret.

Frågan om slutförvaring av använt kärnbränsle är en komplex och stor fråga. Det är ett av de största miljöärendena i Sverige någonsin och ett stort infrastrukturprojekt. Det är inte ovanligt att beslut om stora infrastrukturprojekt tar tid att bereda och handlägga. När jag besvarade frågan om tidsplan för kärnbränsleförvaret här i riksdagen i november sa jag att jag för närvarande inte kan bedöma när ärendet kommer att avgöras. Det gäller fortfarande.

Joar Forssell undrar om det finns något expertmyndigheterna eller domstolen har missat och varför ärendet i så fall inte skickas tillbaka till de instanser som besitter den expertis som behövs för att hantera ärendet. Det granskningsarbete i fråga om slutförvarsansökan som nu pågår i Regeringskansliet upprepar inte den granskning som mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, har gjort. I januari 2018 lämnade SSM och mark- och miljödomstolen över Svensk Kärnbränslehanterings ansökningar med sina respektive yttranden till regeringen. I och med det var deras granskning av ärendena avslutad.

SSM ansåg att ansökan kunde godkännas under förutsättning att villkor om stegvis prövning sätts. Mark- och miljödomstolen menade att ansökan kan tillåtas men under förutsättning att ansökan kompletteras bland annat med underlag angående kopparkapselns beständighet. Det fanns därmed punkter som domstolen överlämnade till regeringen att besvara innan beslut om tillåtlighet kan fattas. Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, har kompletterat ansökan i enlighet med domstolens yttrande. Kompletteringen inkom i april 2019 och remitterades därefter. Kompletteringen kungjordes sedan från maj till juni 2020 i syfte att ge även dem som inte omfattades av remitteringen möjlighet att inkomma med synpunkter.

Domstolen efterfrågade i sitt yttrande också ett klargörande av vem som har ansvar för slutförvarsanläggningen på lång sikt, det så kallade sistahandsansvaret. Frågan om statens sistahandsansvar har utretts, och i

april 2020 överlämnade regeringen propositionen *Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter* till riksdagen. Det ledde till ett antal lagändringar som trädde i kraft den 1 november 2020 och som bland annat innebär att det tydliggjordes att det är staten som har sistahandsansvaret för slutförvaret.

Utöver detta omfattar regeringens granskning ytterligare aspekter. En fråga som har uppkommit är om kompletteringen som SKB har gett in kräver ett kompletterande samråd med andra länder enligt miljöbalken, ett så kallat Esbosamråd. Kompletteringen har därför skickats till Naturvårdsverket för ställningstagande i frågan. Naturvårdsverket är den myndighet som ansvarar för att samråd med andra länder genomförs i enlighet med miljöbalken och den så kallade Esbokonventionen. Regeringen vill också invänta Strålsäkerhetsmyndighetens rapport om de så kallade LOT-försöken som också förväntas komma i februari.

Regeringen upprepar därmed inte det arbete som myndigheterna gjort men kompletterar det som domstolen lämnade till regeringen att komplettera och svara för att beslutet är förankrat och kan tas i enlighet med vårt demokratiska system.

Alexandra Anstrell undrar om jag är positiv till ansökan. Vi har kärnkraftsreaktorer som genererar avfall. Redan på 80-talet slog regeringen fast att den generation som dragit nytta av den el som kärnkraften levererar också ska se till att avfallet tas omhand. Min åsikt skiljer sig inte från det, men vi måste vara säkra på att slutförvaret är så säkert att avfallet inte kommer att påverka kommande generationer. Därför bereds ärendena fortsatt inom Regeringskansliet. Vi analyserar för närvarande om det återstår något vad gäller handläggningen av ärendena enligt miljöbalken och kärntekniklagen innan regeringen kan fatta beslut. Jag kan i övrigt inte uttala mig i pågående ärenden.

Så till frågan om mellanlagret, Clab. Inom ramen för forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogrammet FUD har regeringen meddelat att ett geologiskt djupförvar är den metod som Svensk Kärnbränslehantering ska prioritera. Frågan om kapaciteten i Clab ingår i den ansökan, enligt både miljöbalken och kärntekniklagen, som regeringen nu prövar. Ärendena hanteras samlat i Regeringskansliet, och regeringen avser att fatta beslut vid samma tillfälle. Jag kan inte nu föregripa regeringens beslut. Som jag sa inledningsvis kan jag inte bedöma när ärendet kommer att avgöras, men arbetet är prioriterat.

Anf. 16 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill, som i en tidigare debatt här, börja med att rikta ett tack till statsrådet för hennes tid här i kammaren och i regeringen och för det viktiga arbete som vi gör tillsammans för klimatet inom januariavtalet. Jag uppskattar statsrådets djupa engagemang i klimatfrågorna och ser att vi delar mycket av det. Jag tycker att samarbetet har varit väldigt bra i stora delar.

Fru talman! Med detta sagt kan man undra lite grann när man lyssnar till statsrådets svar. Isabella Lövins dagar är räknade. Hennes dagar som statsråd är i alla fall räknade. Till helgen avgår statsrådet som språkrör, och man undrar om det inte är det som gör att det här ärendet drar ut på tiden så mycket – att det är en obekväm fråga att bli klar med. Tidigare har det låtit på regeringen som att man arbetar intensivt med dessa frågor. Nu

låter det på regeringen som att man snarare väntar på andras utlåtanden, återigen. Kanske är det så att man väntar väldigt intensivt.

Faktum är, fru talman, att denna fråga har legat på regeringens bord i olika former sedan 1973, alltså i 47 år. Både borgerliga och miljöpartistiska politiker har suttit i regeringen sedan dess, men de senaste åren har ärendet blivit mer intensivt viktigt, så att säga. Det börjar ticka på om vi ska få till ett slutförvar så att kärnkraften kan fortsätta att rulla så att vi kan fortsätta att ha el- och energiförsörjning i Sverige.

Det är lite märkligt, fru talman. När man går igenom dessa saker kan man konstatera att de kommuner som berörs säger ja. Mark- och miljödomstolen säger ja. Esbosområdet har kommit fram till att det inte påverkar våra grannländer på ett sådant sätt som samrådet är till för att kontrollera. Strålsäkerhetsmyndigheten har gett klartecken och grönt ljus. Naturvårdsverket, som har ansvar för Esbosområdet, säger samma sak.

Då kan man undra varför det tar så lång tid. Vad är det som tar tid? Vad är det som vi behöver få in? Vad är det som inte är hanterat? Regeringen säger att det kanske behövs ett nytt Esbosområde och att de har frågat Naturvårdsverket om det behövs. Grejen är ju att de kompletteringar som gjorts har minskat behovet av ett Esbosområde därför att de har visat att det inte blir påverkan på grannländer och att den blir mindre än vad man var rädd för tidigare, när man hade det Esbosområde som man behöver ha. Dessutom kommer de med krav på nytt samråd två år efter det att kompletteringen gjordes. Det är något som gör att detta drar ut på tiden som inte kan förklaras med att det behövs ett samråd, för det behövs uppenbarligen inte ytterligare ett sådant.

Sedan säger statsrådet att vi ska vänta på den nya granskningen av LOT, men där säger expertmyndigheterna själva att det är lugnt, att det är grönt ljus och att det går att köra på med slutförvaret ändå. Detta är också en överprövning från regeringen av dess egen expertmyndighet. Jag undrar, fru talman, om det inte helt enkelt är så att statsrådet Isabella Lövin från Miljöpartiet inte vill sitta i den regering som ser till att vi kan ha kärnkraft som ger oss elförsörjning i framtiden. Man tycker att det är lite jobbigt och pinsamt, och därför drar man ut på tiden så mycket man kan.

Anf. 17 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för att ni svarar på interpellationen!

Med beskedet i oktober från Östhammars kommun finns nu alla underlag för ett regeringsbeslut gällande slutförvar i Forsmark och utbyggd mellanlagring i Oskarshamn. För närvarande mellanlagras allt använt kärnbränsle i Clab i Oskarshamn. Radioaktiviteten avtar och klingar av efter hand, och avfallet blir mindre och mindre farligt med tiden. Men det innehåller också ämnen som är långlivade och som behöver slutförvaras under väldigt lång tid.

I Forsmark är det tänkt att det använda kärnbränslet ska förvaras i kopparkapslar som omges av bentonitlera, ungefär 500 meter ned i urberget. Avfallet, som kanske är det mest svårhanterliga avfallet från den svenska kärnkraften, måste isoleras och vila i över 100 000 år.

Den långsiktiga säkerheten är den grundläggande frågan. Jag tror att vi är överens om det. Men nu har alla expertenheter uttalat sig. Ett positivt beslut skulle bli startskottet för ett av Sveriges största och viktigaste miljöskyddsprojekt och sätta igång investeringar på ungefär 19 miljarder kro-

nor och generera 1 500 arbetstillfällen. 1 500 arbetstillfällen är ganska många, speciellt i en glesbygd, speciellt nu, i en coronapandemi där många skulle behöva en nystart.

Varje år som går innan beslut tas om att sätta igång kostar SKB 800 miljoner kronor, enligt källor på SKB. Det är 2,2 miljoner kronor om dagen. Nu har det snart kostat 2,2 miljoner i dag också.

SKB:s ansökningar om tillstånd för att bygga ett kärnbränsleförvar i Forsmark och en inkapslingsanläggning i Oskarshamn har prövats av Strålsäkerhetsmyndigheten och mark- och miljödomstolen och ligger nu alltså hos regeringen för beslut. Hade det inte varit fränt, fru minister, att ta detta beslut nu innan ni slutar?

Strålsäkerhetsmyndighetens granskning av LOT är kopplad till SKB:s forskningsverksamhet och ingår inte i prövningen av slutförvaret. SKB:s forskningsprogram, FUD-program 2019, har Strålsäkerhetsmyndigheten granskat och rekommenderat regeringen att godkänna. Regeringen godkände FUD 2019 så sent som i december 2020.

Det är jättebra att Lövin ser frågan som prioriterad och ser slutförvar, inkapslingsanläggning och utökad lagring i Clab som ett samlat system och att frågan ska hanteras skyndsamt. Då ministern säger att frågan är prioriterad undrar jag, fru talman, om regeringen har för avsikt att fatta beslut innan sommaren. Hur många 2,2 miljoner ska det behöva kosta?

Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack, Alexandra Anstrell och Joar Forssell, för denna viktiga interpellationsdebatt!

Det är precis som Joar Forssell påpekar att frågan har funnits på regeringens bord i 47 år. Nu citerade jag ledamoten – jag har själv inte kontrollerat uppgiften.

Sverige satte igång en omfattande kärnkraftsutbyggnad, precis som många andra länder, utan att ha en lösning för hur man skulle förvara eller ta hand om avfallet från kärnkraftverken. Än i dag finns det inga slutförvar, utom i Finland som har påbörjat ett arbete enligt samma metod som Sverige. Det var djupt oansvarigt att tidigare generationer tog sådana steg utan att veta hur man skulle göra med avfall som är farligt inte bara i 100 år, inte bara i 1 000 år utan i 100 000 år.

Vi behöver nu fatta ett beslut som handlar om att lagra detta avfall säkert i 100 000 år. Det är klart att det är ett väldigt stort beslut. Det handlar om hur man ska kunna överföra kunskapen. Vi vet att vi inte kan läsa hieroglyfer i dag. Vad menade antikens egyptier med sina pyramider? Det är sådana problem som forskningen och vi beslutsfattare står inför. Vad kommer att hända med geologiska förändringar och klimatet? Hur ska vi vara säkra på att det är säkert?

Det är viktigt med öppenhet i denna fråga, och därför är det bra att vi har i denna debatt. Jag vill passa på att berätta lite om vad det handlar om. Det är ett system som vi behandlar och som ligger på regeringens bord och som handlar om två delar: en anläggning för mellanlagring och inkapsling av kärnavfall i Oskarshamns kommun och en underjordisk slutförvarsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun.

Det underjordiska kärnbränsleförvaret omfattar 3,9 kvadratkilometer – så stort är det – på 500 meters djup. Att bygga ut det kommer att ta 70 år. Det ska enligt ansökan förvara 12 000 ton högaktivt avfall som alltså är farligt i 100 000 år. Avfallet ska placeras i kopparkapslar som var och en väger 25 ton. Och kopparhöljet, som det har varit osäkerhet kring och som mark- och miljödomstolen bad om kompletteringar om, är 5 centimeter tjockt. Det ska omges av en buffert av bentonitlera och placeras djupt i urberget.

Man kan visualisera vad detta handlar om. Men sedan har vi en mängd steg att ta i själva behandlingen av detta. Det är tre lagar som styr miljö-tillståndsprövningen: miljöbalken, lagen om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen. Tillstånd för slutförvar krävs enligt både kärntekniklagen och miljöbalken. Ansökan som har inkommit omfattar hela systemet och inte dess olika delar. Man kan inte ta en i taget, utan man måste ta hela systemet för att ge ett godkännande enligt dessa lagar.

Prövningen gäller säkerhet och strålskydd samt anläggningens lokalisering och effekter på markanvändning i Östhammars kommun. Flera frågor kring dessa saker har varit ute på remiss och varit föremål för kungörelse, och det har kommit in både tillstyrkanden och negativa remissvar.

Anf. 19 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar även för detta svar.

Om man har ett remissförfarande kommer man alltid att få både positiva och negativa remissvar. Det har nog aldrig förekommit ett remissförfarande utan båda dessa två delar.

Det som är relevant att titta på här är vad expertmyndigheten säger, vad de kommuner som är berörda säger, vad Naturvårdsverket säger och vad de lagar och regler som vi har gällande detta säger. Och varför är det så att regeringen, trots att vi tickade i box efter box när det gäller de krav som ställs på att ha ett slutförvar, sitter på händerna och väntar intensivt? Tidigare har man sagt att man jobbar intensivt. Nu verkar det som att man mest väntar på att andra ska göra saker som de redan har gjort. Man väntar alltså mest.

Vad beror det på att regeringen väljer att överpröva Östhammars kommuns demokratiska beslut om att tacka ja? Vad beror det på att regeringen väljer att fortsätta att framhärda i att överpröva mark- och miljödomstolens beslut genom att inte gå fram med detta? Vad beror det på att regeringen fortsätter att hävda att man kanske behöver ha ytterligare ett Esbosamråd, trots att det inte finns någonting som pekar på det? De kompletteringar som har gjorts har ju gjort att detta behov är mindre än när man gjorde detta samråd 2016, vilket inte är särskilt länge sedan. Vad beror det på att regeringen fortsatt vill vänta in denna extra granskning av LOT, trots att regeringens egen expertmyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, säger att man kan köra på? Jo, det beror självklart på att Isabella Lövin och Miljöpartiet väntar på att slippa sitta i en regering som fattar det beslut som innebär att vi kommer att kunna fortsätta att ha kärnkraft i Sverige. Det handlar om att Miljöpartiet har ideologiska skyggglappar som innebär att man vill svälta ut detta kraftslag ur svensk energimix genom att strypa denna möjlighet.

Jag tycker faktiskt att detta är ansvarslost. Om man är orolig över dessa frågor och om man tar dessa frågor på allvar, då vill man ha ett slutförvar som fungerar. Det är därför som vi har lagar och regler, det är därför som vi har expertmyndigheter, det är därför som vi har dessa demokratiska processer och det är därför som vi har samråd som vi har haft och som har gett grönt ljus. Det är av detta skäl.

Nu har vi kärnbränsleavfall som vi måste hantera, som vi måste ta hand om och som vi behöver slutförvara. Låt oss då göra det på det säkra sätt som har godkänts av instans efter instans i stället för att på grund av ideologiska skygglappar försöka svälta ut denna viktiga del av svensk energimix.

Fru talman! Det är sant att detta är saker som kommer att finnas kvar under lång tid och som vi behöver ha en process för att hantera och så vidare. Så är det också med till exempel tungmetaller. Det är också något som vi människor har utvunnit och behöver ha ett bra sätt att hantera. Men där ser vi inte samma ideologiska skygglappar från Miljöpartiet, och man har inte samma typ av hanteringsprocess som vi kritiserar här i kammaren i dag. Det är klart att detta beror på någonting annat. Miljöpartiet vill inte göra som mark- och miljödomstolen säger, vill inte göra som Östhammars kommun säger och vill inte göra som Strålsäkerhetsmyndigheten säger. Man vill nog helt enkelt inte ha kärnkraft. Därför sitter man och väntar väldigt intensivt.

Anf. 20 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag håller med ministern om att frågan om slutförvaringen av använt kärnbränsle är en komplex och svår fråga. Men man har ändå jobbat med detta sedan året innan jag föddes. Detta är ett av de största miljöärendena i Sverige någonsin, och det är ett jättestort infrastrukturprojekt. Det är vi också överens om.

Men Joar Forssell undrar i sin interpellation om det finns någon expertmyndighet eller domstol som har missat någonting och varför ärendet i så fall inte skickas tillbaka till de instanser som besitter den expertis som behövs för att hantera just detta ärende. Det undrar jag också. Ministern svarar nu bara att det granskningsarbete av slutförvarsansökan som nu pågår i Regeringskansliet inte upprepar den granskning som mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten har gjort men att det krävs kompletterande samråd i Esbosamråd. Då har man gjort det, men ändå har man skickat kompletteringar tillbaka till Naturvårdsverket för ställningstagande i frågan igen.

Jag undrar vilken tidsplan som finns och om det finns någon tidsplan. Vad är tempot i frågan? Vi sitter med problemet i knät. Vi kan inte trolla bort detta avfall. Vi behöver ta ansvar för det.

Man har, som Joar Forssell sa, jobbat i 47 år med detta. Nu är det dags att ta ansvar och faktiskt ta ett beslut. Alla experter säger okej. Finland bygger enligt vår modell. Och 1 500 arbetstillfällen skulle kunna möjliggöras i Forsmark.

Alla instanser har godkänt detta. Då undrar jag: Varför kommer inga beslut? Eller kommer vi att få ett beslut i närtid?

Dessa 1 500 arbetstillfällen handlar om människor som antagligen kommer att pendla dit eller flytta dit. Det finns såklart också en del som redan bor där. Det är 1 500 människor som också kan föra kunskaperna om kärnavfall vidare och som kan hjälpa till med forskning, precis som ministern var inne på. Dessa personer är viktiga, och dessa personer behöver komma på plats så att vi inte tappar kompetenser i denna fråga.

Fru talman! Ministern ska ju sluta, och jag önskar henne lycka till i framtiden. Och jag önskar att det arbete som hon ändå har gjort ligger till grund för att vi faktiskt ska kunna få ett beslut i närtid.

Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Alexandra Anstrell och Joar Forssell för frågorna. Jag tror att vi kan vara överens om en sak, och det är att detta troligtvis är det största miljöärendet som någon regering någonsin har hantelat. Det kommer att få väldigt långtgående effekter och konsekvenser, inte bara för Östhammars kommun och arbetstillfällen här och nu, utan detta är en byggnation som förväntas ske under 70 års tid. Därefter ska detta material kunna förvaras säkert och kontrolleras enligt de internationella konventioner som vi har. Man ska se till att detta material inte hamnar i orätta händer och används för kärnvapentillverkning eller liknande. Dessa konventioner måste vi följa. Vi måste också se till att det finns kunskapsöverföring som gör att detta inte på något sätt missuppfattas av kommande generationer i 100 000 år.

Jag skulle vilja säga att liknelsen med tungmetaller inte är helt parallell, eftersom radioaktivitet har en helt annan giftighet. Bara något gram av detta material är direkt dödligt. Därför är det väldigt viktigt att vi gör ett så genomtänkt och transparent arbete med detta som över huvud taget är möjligt.

Jag håller inte med om att detta är något slags intensivt väntande. Det handlar om att följa de internationella överenskommelser vi har i och med Esbokonventionen och att vara helt säkra på att det inte behövs ytterligare konsultation. Om det behövs ytterligare konsultation ska det naturligtvis göras, för det här handlar om konsekvenser som verkligen kan vara gränsöverskridande. Därför behöver vi titta på detta så att vi gör det på ett korrekt sätt.

Sedan handlar det även om LOT-försöken, och det handlar om de remissynpunkter som har kommit in och som vi fortsatt tittar på. Då är det också viktigt att titta på Kärnavfallsrådets rapporter, där man uttrycker en ganska stor oro inte bara för kopparkapslarna utan också för det järnmaterial – segjärnet – som utgör det första höljet. Där tycker jag ändå att vi behöver få ett ytterligare kompletterande svar från LOT-försöken. Det finns ju en grupp forskare från KTH som har avstyrkt att verksamheten ska tillåtas, liksom flera miljöorganisationer.

Det finns också två lagstiftningar som vi behöver följa noggrant. Den ena är kärntekniklagen, och den andra är miljöbalken, vad gäller lokaliseringen. Här har vi faktiskt arbetat väldigt intensivt sedan ärendet kom på bordet. Vi har tittat på slutansvaret, och där har vi tagit flera steg framåt. Det var viktigt för kommunerna i fråga. Nu har vi slagit fast att det är staten som har det slutliga ansvaret för kärnavfallet och inte ett företag, som kanske går i konkurs om 50 eller 100 år. Det hade gjort att medborgarna i en viss kommun sitter med ansvaret framöver. Det är i stället staten som kom-

mer att ta det ansvaret, och det var ett stort steg framåt i den frågan. Det visar att vi tar frågan på yttersta allvar.

Anf. 22 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack för en god debatt, statsrådet! Jag antar att det är statsrådets sista debatt i kammaren som statsråd, och det har varit roligt att få vara med om den.

Med det sagt, fru talman, vill jag ändå säga följande. Ytterst handlar detta om kärnkraften, och vi ska vara ärliga med att det är väldigt svårt att fortsätta med kärnkraft om vi inte löser den här frågan. Någonstans är det ju ganska lätt att misstänka att det är därför det här tar så lång tid. Om man inte gillar kärnkraft vill man nämligen att den här processen ska ta lång tid, så att kärnkraften helt enkelt måste stänga.

Fru talman! Eftersom det är en så laddad fråga förstår jag att det alltid kommer att finnas en och annan som är kritisk, precis som statsrådet redogör för. Men i grund och botten är det också därför vi behöver ha våra lagstiftade processer, vår demokratiska förankring och så vidare – för att det är en så laddad och svår fråga och för att den är så stor som statsrådet beskriver.

Det är därför det är märkligt att man hela tiden hittar nya ursäkter för att inte komma igång, trots att mark- och miljödomstolen, Strålsäkerhetsmyndigheten, de här kommunerna och Naturvårdsverket – med Esbosamråd och så vidare – allihop, en efter en, ger grönt ljus och säger att det är okej att köra. Man hittar hela tiden ursäkter, trots att det är oerhört viktigt att vi får ett slutförvar av detta mycket farliga avfall.

Vi behöver ett slutförvar. Det är vårt ansvar för kommande generationer, och det har getts grönt ljus av expertmyndigheter och andra instanser. Vi kör nu – kom igen!

Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack för debatten, ministern!

Jag håller verkligen med om det ministern sa om att detta är det största miljöskyddsärendet vi någonsin tar beslut om. Därför undrar jag återigen varför ministern inte vill komma till beslut.

Vi vet inte och kan omöjligen veta hur världen ser ut om 100 000 år. Vi kan bara göra något utifrån det vi vet och utifrån den forskning och det underlag vi har. Vi kan bara göra så gott vi kan, och vi kan bara göra något utifrån de fakta vi har i dag. Vi kan omöjligen veta hur man kommunicerar om 100 000 år – om det är med hieroglyfer eller inte. Om regeringen inte beslutar om detta, vad är då alternativet? Ska vi behöva vänta i över 40 år till? 800 miljoner per år i 40 år blir väldigt mycket pengar.

Det handlar dock inte bara om pengar. Vi sitter ju med avfallet i knäet. Vi har det ansvaret; det går inte att trolla bort. Vi behöver ta ansvar för att det tas om hand, och det börjar liksom bli fullt. Det spelar alltså ingen roll om man gillar kärnkraft eller inte och om man tycker att vi ska ha kärnkraft i framtiden eller inte, för vi behöver ta ansvar för det här avfallet nu. Det är vårt politiska ansvar. Jag undrar därför återigen: Vad skulle alternativet vara om man inte tar det här?

Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tack för frågorna, båda interpellanterna – och tack även för era tack! Jag önskar er fortsatt lycka till i ert arbete.

Jag vill verkligen understryka för Joar Forssell att våra myndigheter inte har sagt att Esbosområdet redan är omhändertaget och att vi nu kommer tillbaka med något litet påfund, utan det har kommit in kompletteringar. Det domstolen beslutade om var att överlämna till regeringen att man ansåg att den här metoden var tillräckligt säker men att det fanns betydande osäkerheter kring kopparkapseln. Det var det arbete man överlämnade till regeringen, bland annat. Det finns även frågor kring lokaliseringen. Det är de kompletteringar vi har fått in, och det är ingen oviktig sak att hålla Esbosområdet kring.

Jag anser att det med dessa tidsperspektiv inte handlar om ett tidtagarur som ska ticka fram miljoner kronor i något slags tänkt vinst här och nu, 2021, utan vi behöver ta ett ansvar för kommande generationer – för många, många kommande generationer. Därför gäller det att vi verkligen vänder på varje sten, lyssnar på varje invändning och lyssnar på dem som varnar för det som eventuellt kan hända, så att vi ser till att vi så säkert som möjligt tar hand om avfallet. Det här är avfall från något som har tjänat oss i den här generationen; vi har byggt vår rikedom väldigt mycket på den här kärnkraften. Det är väldigt viktigt att vi ser att detta även har ganska oöverskådliga konsekvenser för 100 000 år framåt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:313 och 335 om stöd till restaurangbranschen

Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat finansministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att korta handläggningstiderna på Tillväxtverket och om hon avser att vidta några ytterligare åtgärder för att kompensera de näringsidkare som fortsatt drabbas av regeringens alkoholförbud.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder för att snabbt kunna bistå den så hårt drabbade restaurangbranschen.

Fru talman! Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på den första interpellationen. Jag väljer att besvara både interpellationerna i ett sammanhang eftersom de huvudsakligen handlar om samma bransch.

För stora delar av vårt samhälle har coronavirusets spridning inneburit omfattande svårigheter och utmaningar, och vi befinner oss fortfarande i ett allvarligt läge. Många branscher, företag och företagare har drabbats ekonomiskt till följd av viruset. Regeringen har därför mycket skyndsamt infört ett flertal stöd för att mildra konsekvenserna av pandemin för jobb och företag som restaurangnäringen kan ta del av. Dessa inkluderar bland annat omställningsstöd, omsättningsstöd för enskilda näringsidkare och möjlighet till korttidspermittering för att minska lönekostnader. De omfattar möjlighet till anstånd med skattebetalningar, kreditgarantier såsom

Företagsakuten, sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter samt lättnader i a-kassan för företagare.

Fru talman! I samband med att smittspridningen tilltagit har regeringen meddelat att flera av dessa stödåtgärder förlängs för att stötta svenska jobb och företag genom krisen. Regeringen har också nyligen föreslagit ett nytt nedstängningsstöd och meddelat att man även avser att föreslå en ny period med statligt stöd under vilken vissa lokalyresgäster får rabatt på hyran.

Avseende stödet vid korttidsarbete har Tillväxtverket beviljat närmare 73 800 ansökningar fram till den 25 januari 2021. Det beviljade nettobeloppet uppgår till 31,6 miljarder kronor, vilket inkluderar avräkning av vissa återkrav, och omfattar 579 000 anställda. För att möta det stora söktrycket har Tillväxtverket gjort personalförstärkningar och prioriterat om arbetsuppgifter för befintlig personal till förmån för handläggning av korttidsstöd.

Riksdagen har därtill efter förslag från regeringen förstärkt Tillväxtverkets förvaltningsanslag med sammanlagt 180 miljoner kronor. Vidare har regeringen i ytterligare en extra ändringsbudget föreslagit att Tillväxtverkets förvaltningsanslag förstärks med sammanlagt 450 miljoner kronor 2021.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag och regeringen noggrant följer de ekonomiska effekterna för företagen och att vi löpande analyserar behovet av erforderliga åtgärder för näringslivet i en mycket svår tid.

Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Pandemin har slagit hårt mot delar av näringslivet, och för många företag har effekterna inneburit slutet på en annars livsduglig verksamhet. Som tur är har regeringen efter hårda påtryckningar från oppositionen i riksdagen lyckats få ett flertal stödåtgärder på plats.

Trots att vissa av dessa initialt fyllde sitt syfte kan det samtidigt konstateras att motsvarande krispaket i jämförbara stater kom på plats snabbare och dessutom var avsevärt större än de svenska. Såväl i våra grannländer som i Tyskland, Frankrike, USA etcetera har stöden varit flera gånger större.

Nu befinner vi oss dessutom i en situation där redan beslutade stöd inte når de företag som har rätt till dem eller inte ens går att söka ännu. I praktiken resulterar det i att näringsidkarna själva nödgas ligga ute med hela lönekostnaden, vilket kraftigt försämrar likviditeten och riskerar att tvinga många näringsidkare att plocka ned skylten.

Detta sker trots att det finns politiska lösningar i form av diverse stödåtgärder – i detta sammanhang inte minst korttidspermitteringarna. Detta är stödåtgärder som redan har beslutats här i Sveriges riksdag och som jag och andra ledamöter slitit för att få på plats.

Det är inte riksdagen som är orsaken till att näringsidkare riskerar att gå under. I stället, fru talman, är det så att de stödåtgärder som vi har lyckats få på plats har fastnat i den socialdemokratiska byråkratin och därför inte når de företag som har rätt till dem. Exempelvis har stödpengar för tidigare permitteringar fastnat hos Tillväxtverket. Den förnyade möjligheten att få anstånd med skattebetalningar dröjer. Förlängningen av omställningsstödet, som ska röra augusti och september månad förra året, ly-

ser med sin frånvaro, och nedstängningsstödet kommer tidigast att gå att ansöka om i april.

I praktiken har enskilda näringsidkare nödgats ligga ute med pengar i flera månader – uppemot ett halvår – för att regeringen återkommande misslyckats med att säkerställa att stöden faktiskt betalas ut. Denna problematik har sannolikt drabbat besöksnäringen allra värst, och regeringens plötsliga förlängning av alkoholförbudet efter klockan 20 underlättar knappast för restaurang- och krogägarna inom branschen.

Regeringen har begränsat deras näringsfrihet utan att i gengäld erbjuda dem någon ekonomisk kompensation för detta. I stället har regeringen återkommande hänvisat till de redan existerande stöden, vilka, som jag precis redogjorde för, inte kommer de berörda företagen till gagn.

Vi kan konstatera att vi åtminstone i nuläget inte ser någon ljusning. Besöksnäringen tycks inte se någon lättnad. Den enda som tycks vara nöjd med situationen är näringsministern själv. I en intervju med Svenska Dagbladet den 14 januari slog Ibrahim Baylan ifrån sig kritiken och sa att det nog inte finns någon regering som har jobbat snabbare.

Fru talman! Jag är osäker på om drabbade restaurangägare känner igen sig i den bild som Ibrahim Baylan vill måla upp av regeringens arbete. Jag vill därför på nytt fråga Ibrahim Baylan vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att korta handläggningstiderna för de olika stödåtgärderna och säkerställa att pengarna betalas ut.

Anf. 27 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Statsrådet och regeringen talar om att rädda liv, bekämpa smitta och mildra effekterna på jobb och företag. Dagens debatt handlar om den sista delen i detta – att mildra effekterna på jobb och företag. Jag skulle vilja börja med ett exempel från besöksnäringen, från min hemregion Skåne.

Skånes djurpark ställde om i stället för att ställa in. De skapade ett system med förbokning för familjer. De använde slottider för att besöka anläggningen. Detta gjorde att de fick kontroll på antalet personer som kom till dem så att dessa kunde gå in med avstånd.

Väl inne på anläggningen och på vägen in mötte besökarna personal som snällt påminde om de regler besökarna skulle rätta sig efter gällande avstånd. Man ställde om skyltarna inne på anläggningen så att det bara gick att gå i ett varv för att människor skulle röra sig i samma riktning runt. Det fanns också handsprit längs vägen. Familjer kunde bo i sina egna tält på eget område. Mat levererades till tälten, där de själva lagade frukost och kvällsmat i covid-19-säkrade miljöer.

Det här är för mig vad det handlar om när det gäller att mildra effekterna på jobb och företagande. Skånes djurpark är ett exempel på hur man genom att hitta ett system med inloggning, ställa om skyltar och ordna boende ute i miljön där varje familj sköter sitt med mat kan ha öppet och driva sitt företag, som då kan leva vidare.

Fru talman och statsrådet! Detta skulle jag önska hade varit den röda tråden parallellt med att rädda liv och bekämpa smitta. I pandemistrategin i våras skulle man genomgripande ha börjat med detta – för företagen, för svensk ekonomi och för enskildas jobb och försörjning. Man skulle ha haft ett spår för människor, hälsa och livräddande insatser kombinerat med ett

spår för de ekonomiska hjulen så att företagen kunde driva sina verksamheter vidare på annat sätt. Man skulle alltså ha gjort både och.

Tidigt i våras såg vi också exempel på lösningar från andra länder i nyhetsrapporteringen. Ett inlägg visade hur familjer kunde besöka konserter genom att arenorna delades in i rum. Man använde avspärrningsstaket för att skapa dem, och så fick varje familj sin egen ruta. Det, statsrådet, anser jag är kreativt och smart tänkande.

Att få möjlighet att inkomma med förslag på lösningar och att kunna omsätta dem i praktiken är att tänka om när man behöver ställa om.

I tisdagens interpellationsdebatt tog jag upp krögaren Fredrik Erikssons uttalande i TV4 att det behövs en sund dialog med regeringen. Jag tolkade detta uttalande som att det inte fanns någon sådan.

I replikskiftet, där jag inte fick möjlighet att svara, sa statsrådet följande: ”Fru talman! Jag vet att situationen är väldigt tuff just för restaurang- och hotellnäringsen. Jag träffar dem. Ann-Charlotte Hammar Johnson citerade Fredrik Eriksson – som jag för övrigt pratade med i morse – som är en väldigt klok företagare.”

Statsrådet sa också att han träffat Visitas styrelse ganska nyligen och att han träffat enskilda företagare för att ta in det som händer i företagen och för att se hur vi ska kunna hjälpas åt med de stödåtgärder som redan är beslutade.

Nu är vi många, tänker jag, som är intresserade av vad Fredrik Eriksson sa när statsrådet pratade med honom. Det skulle också vara intressant att få veta vad det var som gjorde att statsrådet tyckte att han sa så kloka ord. Jag vet att kloka ord sägs av kloka företagare över hela landet som har idéer.

Statsrådet, jag vill upprepa min fråga. Vad talade statsrådet med Fredrik Eriksson om, vilka är de kloka tankarna och har regeringen använt dem?

Anf. 28 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! I december 2020 fick statsrådet ett brev från Visit Dalarna där de sökte kontakt. De har fortfarande inte fått någon återkoppling på brevet. Klockan rusar för de drabbade företagen, och regeringen visar en ovilja att ta sig an en näring som blöder och som är i akut behov av stöd.

Dalarna är Sveriges fjärde största besöksmål. Framtiden för destinationen ser bra ut, men då måste det finnas företag som kan ta hand om besökarna framöver.

Jag vill gärna delge ett citat från det brev som skickades till statsrådet från Visit Dalarna: ”Besöksnäringen är en av Dalarnas viktiga basnäringar. En motor för ekonomin, samhället och en förutsättning för en levande region. Den skapar arbetstillfällen, bidrar till attraktiviteten för en ort, utvecklar och säkerställer en levande landsbygd med nödvändig samhällsservice, skolor, affärer, aktivitetsutbud och restauranger. Besöksnäringen huserar dessutom en enorm kompetens i form av företagare som berikar Dalarna med driv, engagemang och innovation – som utvecklar och tar regionen framåt.”

I tisdags berättade jag också några historier från restaurangägare i Mora. Och de tål att upprepas, fru talman, så jag tänker återge dem igen. Lasse driver två ställen i Mora.

”Det var en tuff vår men en ’hemestersommar’ och en liten buffert från Vasaloppsveckan gjorde att det ändå såg bra ut inför en andra våg och vi kände oss lite bättre förberedda. I november kom första knocken från regeringen, stopp för alkoholförsäljning efter kl. 22:00 från och med den 20 november. Jag tvingades då stänga ner vår ena verksamhet, Rockklubben Lilla Helfvetet. O’Learys kunde vi driva vidare men justerade givetvis öppettiderna utifrån de regler som gäller i alkohollagen med att stället ska vara utrymt enligt serveringstillståndet. Nästa knock från regeringen kom inför julhelgen, stopp för alkoholservering redan från kl. 20.00.”

Maria driver också en restaurang i Mora tillsammans med sin man Love. De har valt att leva sitt drömliv som restaurangägare. Jag citerar även henne här: ”Jag vill lyfta att bakom varje företag står det människor. För att det är en dans på rosor? Och för att man blir rik? Nej knappast, men varför? Jo, för att vi krögare alla har en sak gemensamt: Vi har passion för mat och dryck och vi älskar att leverera upplevelser. Vi är oerhört duktiga på att följa gällande restriktioner. Vi anpassar oss hela tiden, vi ställer om, är kreativa, ser möjligheter. För jag tror att få är mer angelägna än oss krögare om att få ett stopp på smittspridningen så att man kan återgå till normalläge igen.”

Maria och hennes man har sagt upp 9 av de 15 anställda. De säger också: ”Omställningsstöden dröjer, och det lilla som kom i våras täckte inte ens hyran för en månad. VI BEHÖVER LIKVIDITETSSTÖD NU. Man har från regeringens sida svartmålat en hel bransch.”

Fru talman! Jag är fortfarande intresserad av att få veta vilka initiativ statsrådet är beredd att ta med anledning av det som framförts och vad jag kan ta med mig till besöksnäringen i norra Dalarna när min tid här i riksdagen går ut den 1 februari.

Anf. 29 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Tobias Andersson, för era interpellationer i frågan! Det är en jätteviktig fråga för en väldigt stor bransch.

Näringsministern har både i dag och när vi debatterade frågan häromdagen hänvisat till en mängd beslut som är fattade och att regeringen har tagit fram en massa ändringsbudgetar. Ändå finns det så många företagare som skriker på hjälp.

Precis som Malin Höglund tog exempel på från Dalarna vittnar många om att krisstöden behöver justeras för att nå fram i större utsträckning. Många vittnar om att det tar väldigt lång tid att få stöd. Många väntar på att få pengar utbetalda som de ansökte om i somras. Det är faktiskt helt oacceptabelt.

Fru talman! Det sägs nu att stöden ska kunna betalas ut till sunda företag. Men jag undrar hur ett företag ska kunna förbli sunt och kunna ta del av de olika stöden om man inte har fått de pengar som man har ansökt om, för då har man ju inga pengar och kan därmed inte vara sund.

Jag tänker att om man bestämmer en sak vill man ju ändå att det ska bli på det sättet. Då följer man upp, granskar och ser om det blivit som man har bestämt. Men om det inte blivit som man har bestämt måste man kunna lägga prestigen åt sidan och ändra beslutet.

Corona har slagit hårt mot väldigt många företagare i väldigt många branscher. Många har använt sig av permitteringsstödet, för företagare är väldigt måna om att personalen ska kunna få vara kvar. Men många har inte kunnat använda permitteringsstödet eller inte fått andra stöd utbetalda, därför att det är krångligt, svårt, byråkratiskt och tar tid att ansöka om stöden.

Min fråga till ministern är: Hur ska ett företag kunna förbli sunt och ta del av de olika stöden om man inte har fått de pengar som man ansökte om förra sommaren?

Omställningsstödet verkar inte ha rätt utformning för att kunna nå fram. Jag undrar då: Är inte ministern intresserad av att ändra fattade beslut så att stödet faktiskt når fram? Företagarnas vd sa häromdagen att det kanske är så att regeringen inte vill få ut pengarna.

Det är få livskraftiga företag som månad efter månad klarar av att tappa en stor del av sin omsättning. Det kan vara en av anledningarna till att stöden inte nyttjas, så stöden behöver bli bättre. De behöver kunna nå fram bättre. Man måste fatta bättre beslut, och inte minst måste man se till att stöden, utbetalningarna, kan komma företagarna till del mycket snabbare.

Det är ganska många oroliga, arga, ledsna och en del också uppgivna företagare som hör av sig på Facebook och via mejl och annat och undrar varför regeringen inte gör mer för att stöden faktiskt ska nå fram och komma företagarna till del.

Här behöver regeringen ta sitt ansvar, för det är i företagen som jobben skapas. De måste kunna fortsätta och därmed bidra till jobb, skatteintäkter och ett levande Sverige även när pandemin är över.

I den här pandemin är ju de viktigaste råden att hålla avstånd, tvätta händerna och sprita händerna. Och många företagare är extremt duktiga på att se till att de har säkra miljöer. Men just restaurangbranschen har fått extrema restriktioner. Anders Tegnell sa ändå i tv häromdagen att restauranger inte är några större smittspridare. Då undrar jag vad som är anledningen till stängningen efter klockan 20. Är det att corona smittar mest klockan 20–22? Varför är inte restaurangbranschen betrodd att servera gäster i säkra miljöer när andra branscher anses ha säkra miljöer?

Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi införde ett antal åtgärder i november av ett mycket enkelt skäl, och det tror jag att ledamöterna i grund och botten är medvetna om, även om man låtsas som något annat. Smittspridningen tilltog kraftigt, och vi vet ju vad smittspridningen leder till om den helt ohejdat får öka. Sjukvården belastas på ett sätt som gör att den har svårt att hantera situationen, både för dem som har den stora oron att smittas av corona, med allt vad det innebär, och för de många människor som behöver sjukvård av andra skäl. Vi kunde se att smittspridningen tilltog kraftigt i en andra våg.

Regeringens fokus är tydligt, vilket någon nämnde. Det är att stävja smittspridningen och rädda människoliv. Det är nummer ett, vilket jag tror att vi alla är medvetna om. Även om man nu från Moderaterna och Sverigedemokraterna är fokuserade på att bekämpa regeringen är regeringen fullt fokuserad på att bekämpa coronapandemin, med allt vad det innebär.

I de miljöer där människor har med människor att göra ökar risken för smittspridning. Det är mot denna bakgrund vi har vidtagit ett antal åtgärder och kommer att fortsätta att vidta åtgärder, för vi är fortfarande mitt i pandemin.

Tack vare att människor och företag sköter detta bättre ser vi att regeringens åtgärder får effekt. Men det är alldeles för tidigt att blåsa faran över. Vi är fortfarande mitt i detta. Det är viktigt att komma ihåg. Även när man försöker ta några partipolitiska poäng är det viktigt att komma ihåg att vi fortfarande är mitt i en kris som vi ännu inte vet när vi är ur.

Ja, en viktig del av vår coronahantering handlar om att mildra effekterna för jobb och företagande. Det innebär att vi hittills antingen redan tagit beslut eller lagt fram förslag till riksdagen som omfattar närmare 374 miljarder av skattebetalarnas pengar både för att stärka sjukvården och äldreomsorgen och för att mildra effekterna för jobb och företagande.

I och med att vi vet att risken för smittspridning är störst där människor har med människor att göra har just dessa verksamheter tyvärr fått ta en ganska hård smäll. Kultursektorn har i princip inte kunnat bedriva någon verksamhet sedan i mars. Delar av handeln har haft det svårt. Resebranschen har det tufft. Besöksnäringen, som hade en mycket stark utveckling fram till februari förra året och där vi såg framför oss att vi skulle hjälpas åt ytterligare, har gått ned i en djup kris.

Fru talman! Ibland tar dessa stöd tid, och det beror helt enkelt på att vi måste ha kontroller. För dem som hade sina papper i ordning tog det enligt Tillväxtverket i genomsnitt åtta dagar att hantera en ansökan under 2020. Men om man till Tillväxtverket till exempel uppgav ett antal anställda men hade betalt arbetsgivaravgifter för ett helt annat antal, ja, då tog det lite längre tid att utreda.

Vi jobbar på. Vi är inte nöjda med situationen, och vi kommer att fortsätta att föreslå åtgärder och göra vårt yttersta för att de ska fungera så snabbt som möjligt.

Anf. 31 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Nej, Sverigedemokraterna är inte heller nöjda med situationen. Jag skulle vilja börja med att uppmärksamma näringsministern på att kritik från oppositionspartier inte är synonymt med att bara vara ute efter att plocka partipolitiska poäng. Det skulle ju kunna vara så att jag och övriga ledamöter som ställer frågor till näringsministern här i dag också har en genuin önskan om att stoppa smittspridningen och också har en genuin önskan om att rädda företag och jobb.

Under gårdagens frågestund här i riksdagen ställde jag en fråga till Ibrahim Baylan på detta tema. Jag beskrev då att restaurangpersonal varje dag klockan 15 kliver ut från restauranger för att väsnas genom att med kökslevar och annat slå på kastruller och lock. Detta är en protestaktion mot regeringen.

Restaurangbranschen protesterar mot att regeringens restriktioner återkommande under pandemin har slagit uteslutande mot denna bransch – detta utan att vare sig regeringen eller Folkhälsomyndigheten har kunnat peka ut att det har skett okontrollerad smitta i de berörda miljöerna.

Restaurangbranschen protesterar mot att regeringens alkoholförbud berövar fria näringsidkare försäljning av högmarginalprodukter – detta utan att regeringen har säkerställt att branschen kompenseras för de uteblivna intäkter som denna inskränkning i näringsfriheten utgör. I stället agerade regeringen med stor vårdslöshet och förlängde förbudet bara dagar innan det skulle löpa ut, vilket orsakade stora ekonomiska förluster för alla dem som, utifrån gängse lagstiftning, hade schemalagt sin personal för ett par veckor framöver.

Restaurangbranschen protesterar mot att regeringens stödåtgärder aningen inte betalas ut eller inte ännu går att söka – detta i en situation då hela besöksnäringen gått på knäna i snart ett år och då kämpaglöden hos vissa sannolikt börjar tryta efter att de har känt sig både ansatta och åsidosatta, utpekade och bortglömda, beroende på om det har varit smittspridning eller ekonomisk ersättning som har diskuterats.

Under gårdagens frågestund sa jag även att restaurangbranschen är i kris och ligger ute med pengar åt regeringen samtidigt som konkurserna läggs på hög. På detta svarade Ibrahim Baylan att han häpnade över beskrivningen, varefter han frågade vilket land jag lever i.

Fru talman! Det säger kanske sig självt att så länge vi har en näringsminister som blint vägrar att inse den ohyggligt ansträngda situation som restaurangbranschen befinner sig i, som slår ifrån sig legitim kritik och som ifrågasätter verklighetsuppfattningen hos oppositionen när denna beskriver vardagen för mängder av näringsidkare lär det knappast ske någon förändring – tyvärr.

Jag hade inte möjlighet att ställa en följdfråga till Ibrahim Baylan i går och fråga vad i mitt konstaterande av att restaurangbranschen går på knäna och dagligen demonstrerar mot regeringen, något de för övrigt avser att göra tills stöden betalas ut, som fick honom att häpna. Då denna interpellation berör samma tema passar jag därför på att fråga Ibrahim Baylan nu: Vad får Ibrahim Baylan att häpna över mitt konstaterande att restaurangbranschen befinner sig i en kritisk situation?

Anf. 32 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag tycker att det sorgligt att statsrådet väljer att tala om politiska poäng när vi talar om att rädda liv och klara företag. Det är inte en smäll mot oss utan en smäll mot de företag vi gör oss till röst för och deras sats.

Vi kan bidra med lösningar för att vi ska kunna hålla öppet och få det att fungera. Detta har jag hört under hela pandemin. Men jag har inte en enda gång hört statsrådet berätta vilka lösningar statsrådet och regeringen genomför tillsammans med besöksnäringen för att få det att fungera, varken under första eller andra vågen. Dessutom har Folkhälsomyndigheten uttalat att de inte kan se att det är via restauranger smittan sprids.

För mig blir detta märkligt.

I stället ringer det i öronen: Regeringen snodde den enda sittningen.

Krögaren och företagaren Leif Mannerström beskriver en kväll ute: Man beställer bord till klockan 19.30, tar in en varmrätt, ett glas vin eller två och kanske en kopp kaffe och sitter till klockan 22–22.30.

Normalt sett har restauranger två sittningar per kväll för att klara sin ekonomi. När den andra inte hinns med uteblir de inkomsterna. Som det är nu hinner man knappt med den enda sittningen. Det är ett jättehårt slag och förmodligen den sista spiken i kistan när den enda sittningen inte går att genomföra.

Det går bra att handla i en mataffär och ha barn på skolan, men man kan inte gynna sin lokala restaurang eftersom krögarna inte är betrodda att lösa problemen i ett avtal med regeringen om att både covidsäkra och kunna ha öppet.

Fru talman! Det går att lösa. Jag tog upp två exempel i mitt tidigare inlägg: djurparken i Skåne som har hållit öppet och förslag på konserter med avgränsningar så att det skulle vara covid-19-säkert.

Har statsrådet funderat på att diskutera denna möjlighet, lagt det helt åt sidan eller inte alls tänkt på det? Om han har gjort det undrar jag på vilka grunder man bestämde sig för att inte genomföra de förslag som fortfarande uteblivit. Jag har fortfarande inte fått höra varför. Det är förslag som Fredrik Eriksson och andra har framfört till regeringen. Jag förmodar att en lång kö av människor står på tur för att berätta om detta.

Företagarna är människor som riskerar att förlora sina livsverk. De har belånat sina livsdrömmar, pantsatt sina hus och tömt barnens sparbössor för att kunna överleva. Det är dessa företag som levererar till vår välfärd. Dessa företag startade kanske en gång som UF-företag. Ungdomar är anställda i branschen och får sitt första jobb. Andra kan få sitt första jobb i Sverige.

Arbetslösheten är hög. Den är den högsta sedan 2009 då man började mäta den. Risken är stor för ett långt utanförskap. Därtill kommer psykologiska effekter. Rubriken "En politik för företag" är inte längre gångbar i denna del av samhällsdiskussionen.

Fru talman! Även jag har med mig ett antal röster från landet:

Hjärtklappningar och sömnproblem är nu vardag. Vi behöver hjälp. Jag ska på analys av hjärtat på måndag. Jag känner press och stress men tänker inte ge upp min dröm, för jag brinner för mitt företagande.

Vårt företag förblöder.

Det är akut nu i verkligheten.

Vad är orsaken till saktfärdigheten? En livräddande insats är bara viktig när man lever.

Detta har sagts utifrån att livsverk raseras framför människors ögon.

Fru talman! Statsrådet sa under gårdagens frågestund: "Vi jobbar snabbare än någon annan regering någonsin har gjort." Vad bygger regeringen den bedömningen på? Det är många där ute som inte heller förstod svaret.

Anf. 33 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! Under fem månader har jag och riksdagsledamoten Ann-Britt Åsebol från Dalarna gjort en Dalaresa. Vi har besökt 50 företag, varav flertalet är restauranger. Besöken var först fysiska, men efter att fler restriktioner infördes under hösten blev de i stället digitala.

I restaurangbranschen arbetar många ungdomar. Men i och med regeringens hårda restriktioner för restaurangbranschen kommer många ungdomar nu inte att ha ett arbete att gå till. De stöd som restaurangerna kunde ta del av under våren förra året uteblir nu. De har inte fått de stöd som de så väl behöver. Branschen går på knäna.

Anna driver flera restauranger på Idre Fjäll tillsammans med sin familj. Hon berättar följande:

Vi ställer inte in. Vi ställer om. Vi krögare har anpassat oss hela tiden. Regeln om alkoholstopp efter klockan 20 gör att många tappar sin andra sittning. Vi på restaurangerna har full koll på våra sittande gäster, så varför inte låta oss ha öppet till klockan 22? Vad tror regeringen händer på restaurangerna efter klockan 20? Sedan har vi nästa problem: fyra sittande vid varje bord. En familj i dag är kanske sex eller sju personer. Då måste man i dagsläget dela upp sig på två bord. Men att bo i samma hus fungerar. Vi är människor som ser våra livsverk gå i stöpet. Vi spritar händerna. Vi håller avstånd. Vi gör allt. Men våra ben slås hela tiden undan.

Fru talman! Jag undrar vilka åtgärder statsrådet tänker vidta för att restaurangerna ska kunna återgå till sina normala öppettider i de säkra miljöer de har skapat under pandemin.

Anf. 34 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Stockholm är en av de värst drabbade regionerna i Sverige, eftersom Stockholm står för en stor del av besöksnäringen liksom hotell- och restaurangnäringen. Precis som Tobias Andersson beskrev kommer många företagare att gå ut i dag klockan 15 med sina kastruller och slevor för att protestera mot regeringen. De vill ha regeringens uppmärksamhet.

Jag undrar vad Ibrahim Baylan säger till dem som går ut i dag klockan 15. Får de några besked?

Det är svårt att förstå regeringens beslut. Det handlar inte om att vi inte vill stoppa smittspridningen. Det handlar inte om politiska poäng. Utan det handlar om att vi vill försöka förstå och att försöka framföra till regeringen att stödet inte når fram.

Det handlar också om att försöka förstå varför man måste stänga restaurangen klockan 20 i stället för 22. Folkhälsomyndigheten har ju den här veckan sagt att restauranger inte utgör någon större smittorisk. Vad grundar sig beslutet på? Finns det någon anledning till att restaurang- och hotellnäringen inte kan få ta ansvar för att servera gäster i en smittsäker miljö? Varför är de diskriminerade? Har näringsministern och regeringen någonting emot restaurangbranschen?

Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag ska försöka att ta mig an de många frågor jag fick i tur och ordning.

Jag tror inte att bara jag häpnar, Tobias Andersson. Jag tror också att många av de människor som jobbar i kultursfären och de som jobbar med event, med mässor, i delar av handeln eller i resebranschen, som helt eller delvis varit nedstängda sedan i mars, häpnar när de hör Sverigedemokraterna säga att regeringens eller pandemins effekter har slagit uteslutande mot restaurangnäringen.

Vi har haft många restriktioner under året. En del har haft sin grund i ordningslagen. Ett stort antal andra åtgärder har också vidtagits för att stävja smittan och rädda människoliv. Precis som har beskrivits vid mina träffar och i min dialog med både Visitas styrelse och enskilda restaurangföretagare har man haft en väldigt tuff situation och har det alltjämt. Anledningen är mycket enkel: Vi har en pågående pandemi, och vi behöver bekämpa smittan.

Min häpnad beror alltså inte på att ledamöterna tar upp frågor. Det är helt i sin ordning. För min del är det också mycket viktigt att lyssna. Jag tror nämligen att man mitt i en svår situation som denna bör ha en stor ödmjukhet och försöka jobba tillsammans.

Anledningen till att jag frågar om det inte handlar om partipolitiska poäng är att jag inte har sett att vare sig Sverigedemokraterna eller Moderaterna har lagt fram några andra förslag i riksdagen än de åtgärder som vi har vidtagit. Nu låter det som om det bara är regeringen som har lagt fram förslagen.

Har man lagt fram förslag om att man ska kunna ha alkoholserving från tio eller fram till midnatt? Nej, jag har inte sett något sådant. Jag tror att det beror på den mycket kloka slutsatsen att vi måste göra vårt yttersta för att bekämpa smittan. Om vi inte lyckas få kontroll över den riskerar vi att hamna i den situation som många andra länder har hamnat i. Man går in i stora lockdowner med enorma konsekvenser för människor men också för jobb och företagande.

Malin Höglund frågade vad det är som avgör. Det är smittläget som avgör. Det är detta det handlar om. Om smittspridningen minskar kanske vi kan få en annan utveckling. Vi ser precis att den börjar göra det, men jag tror att det är alldeles för tidigt för att blåsa faran över.

I min dialog med restaurangföretagare och i detta fall en branschorganisation diskuterar vi vad vi skulle kunna göra tillsammans. Det gäller både hur stödåtgärderna skulle kunna gå snabbare och hur det hela sker på ett rättssäkert sätt. Vi diskuterar naturligtvis också ytterligare åtgärder för att så långt som möjligt stävja smittan.

Fru talman! Jag har fått en fråga om vad vi har gjort. Det är ledamöterna mycket väl medvetna om. Vi har lagt fram 13 extrabudgetar utöver ordinarie budgetar, som omfattar hundratals miljarder av skattebetalarnas pengar, på ett sätt som ingen regering någonsin gjort tidigare. Om ledamöterna har något annat exempel får de gärna lägga fram det. Det är mot denna bakgrund som jag säger att vi jobbar så snabbt det går.

Är det tillräckligt? Nej, vi befinner oss ju mitt i den värsta kris som vi har upplevt i modern tid. Jag är den förste att säga att vi alltid har mer att göra och fler justeringar att göra. Så länge vi inte har kommit ur krisen, detta elände, måste vi fortsätta jobba intensivt för att hitta metoder för att stävja smittan och så långt som möjligt få samhället att fungera. Det gäller restaurangbranschen liksom områden som kultur och event, resebranschen och handeln. Det är delar som just nu lider mycket av det faktum att vi befinner oss i en djup kris.

Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Näringsministern inledde sitt anförande med att påstå att Sverigedemokraterna eller Moderaterna inte har agerat inom ramarna för riksdagen. Det är direkt felaktigt.

Flera av de stödåtgärder som det nu har beslutats om har varit konsekvenser av det riksdagsarbete vi har bedrivit. Omställningsstödet hade aldrig kommit på plats ifall det inte hade varit för utskottsinitiativ från Sverigedemokraterna och Moderaterna rörande ett omsättningsstöd. Likadant var det med nedstängningsstödet. Det var ett tillkännagivande i den här kammaren som nödgade regeringen att ta fram ett nedstängningsstöd efter att man fattat beslut om den tillfälliga covid-19-lagen. Även förlängningen

av sänkta arbetsgivaravgifter var pådriven av riksdagen – och så vidare, och så vidare.

Därefter valde näringsministern att återigen upprepa att hundratals miljarder ska ha betalats ut till näringsidkare. Finansministern brukar säga att de krisåtgärder som vidtagits uppgår till ungefär 374 miljarder kronor. Men i går kom Svenskt Näringsliv med en granskning där de har gått igenom de beslutade stödåtgärderna och i vilken utsträckning dessa nått de enskilda näringsidkarna. De menar att endast 87 miljarder har använts av de annonserade 374 miljarderna. Det är en otrolig differens. Det är inte felräkningspengar. Det är inte kaffepengar. Det är nästan 300 miljarder som man ska ha fattat beslut om enligt finansministern men som enligt Svenskt Näringsliv inte har kommit de enskilda näringsidkarna till gagn.

Jag låter siffrorna stå för Svenskt Näringsliv, men jag skulle ändå vilja höra näringsministerns svar på detta, för näringsministern har två gånger under denna interpellationsdebatt lyft fram att man har betalat ut så otroligt mycket pengar. Andra hävdar alltså att så faktiskt inte alls är fallet.

Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Nej, det är inte Moderaterna som ska lägga fram förslag. Det är regeringen som har en kö av företagare som säger: Vi kan hjälpa till med förslag som gör att vi kan hålla öppet! Då måste väl regeringen kunna svara företagarna och berätta för oss här i kammaren vad det är de framfört och varför det inte har kommit på plats. Som vi har hört här i dag har vi fått knuffa regeringen framför oss för att få stödåtgärder på plats. Detta framfördes väl i föregående anförande.

I dag har vi återigen hört berättelser från verkligheten. Frågan kvarstår: Kommer Kastrullupproret att få regeringen att tänka om? Det handlar om att ha öppet och samtidigt covidsäkra.

Efter föregående debatt fick jag ett inlägg till mig från en företagare som skrev: Så rätt beskrivet! Retroaktivt är destruktivt. Det är en skandal hur lång tid det tar innan stöden från augusti förra året kommer. Att hålla i och hålla ut, vilket upprepas av företrädare för regeringen, är väldigt svårt för många företagare just nu. Jag hoppas att regeringen lyssnar på er.

Statsrådet får nu möjlighet att svara på detta i sitt sista debattinlägg. Lyssnar ni på företagen? Kommer ni att komma med lösningar? Hur tänker statsrådet om denna långa tid från augusti förra året då företagen fått vänta på stöd? Jag skulle också vilja ha svar på om restaurangerna som tappat i stort sett hela sin omsättning på grund av restriktioner med anledning av covid-19 kommer att bli aktuella för den här stängningen om man inte tänker ge stöd som träffar.

Jag tycker inte om att man polariserar, för det handlar om kulturen, resebranschen och alla som faller mellan stolarna, även de som levererar ljud, bild och annat till tillställningar.

Statsrådet! Regeringen! De stänger inte ned. De lever på marginalen. Ska man svälta ut företagen?

Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att vi alla inser vad som är orsaken till de stora svårigheter man upplever som restaurangföretagare, som kulturutövare, som reseföretagare, som företagare i delar av handelsbranschen med mera. Vi är i den värsta pandemi vi har upplevt i modern tid, med alla de effekter

den har. Det är ingenting som vi är ensamma om, utan det är någonting som pågår i hela världen. Naturligtvis tittar vi på andra länder och jämför. Det är klart att vi försöker lära av dem men också genomföra åtgärder på ett sätt som fungerar.

Jag har full förståelse och respekt för frustrationen hos många restaurangägare som går ut och protesterar klockan tre på dagarna. Man vill naturligtvis göra sitt yttersta för att kunna bedriva en verksamhet som man kanske har byggt upp under lång tid. Det är också mot den bakgrunden vi försöker hjälpa till. Jag förstår också frustrationen över att det kan ta lite tid om det är så att ansökan av någon anledning inte är komplett till att börja med.

Jag kan även förstå att man tycker att de politiska beslutsprocesserna tar alldeles för lång tid. En åtgärd som aviseras i november börjar inte gälla på en gång. Men riksdagens ledamöter vet mycket väl att det är så. Vi har en grundlag, och vi har lagar att följa också som regering. Därtill behöver dessa stöd ofta godkännas av Europeiska unionen. Likväl gör vi vårt yttersta för att hitta lösningar framåt i nära dialog med näringslivsföreträdare och enskilda företag.

Fru talman! Ja, det är en mycket tuff situation. Men jag vill påminna ledamöterna om – detta kan vara förvånande att höra – att vi tack vare företagen och våra gemensamma åtgärder till och med hade färre konkurser 2020 än 2019. Det är också viktigt att komma ihåg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:305 om patent och immaterialrättsskydd på vaccin mot covid-19

Anf. 39 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig om jag kommer att verka för att Sverige ska stötta förslaget som presenterats i Trips om ett undantag för det immaterialrättsliga regelverket vad gäller vaccin mot covid-19, för att man ska frångå patent- och licensbestämmelser och för att vaccin ska distribueras efter behov utifrån länders ekonomiska förutsättningar för att få en större global effekt mot spridningen.

Sverige och EU verkar aktivt för att säkerställa global tillgång till vaccin mot covid-19, både politiskt och finansiellt. Detta är en fråga både om global solidaritet och om att skydda vår egen befolkning – ingen är säker förrän pandemin har stoppats överallt, och vaccination spelar en mycket viktig roll. Det är samtidigt av yttersta vikt att alla vaccinkandidater är noggrant testade och godkända innan vaccination inleds, och detta tar tid. I dag har vaccination inletts i ett femtiotal länder, men vi är fortfarande i ett tidigt stadium av vaccination, med runt 40 miljoner vaccindoser givna i världen.

Sverige ingår i EU:s gemensamma vaccinstrategi och ingår därigenom också i det globala vaccinsamarbetet Covax, där EU och medlemsländerna hittills är den största bidragsgivaren. Sverige har bidragit med 100 miljoner kronor till Covax för att bidra till att göra kommande vaccin tillgängligt för låg- och medelinkomstländer. EU har bidragit med stora resurser till vaccinforskning, bidrar genom sina förköpsavtal med avgörande finansiell-

Prot. 2020/21:73

29 januari

Svar på
interpellationer

la resurser som möjliggör och skyndar på utveckling och testning av lovande vaccinkandidater samt bidrar till att utveckla produktionskapacitet, något som gynnar alla länder, inte bara vår egen befolkning.

Regeringen följer noga den diskussion som uppkommit i Trips till följd av Indiens och Sydafrikas initiativ om ett temporärt undantag från de immaterialrättsliga reglerna med anledning av covid-19. Från svensk sida ställer vi oss i diskussionerna bakom EU:s position att det existerande immaterialrättsliga regelverket skapar förutsättningar för att bekämpa covid-19 i världen och att det varken förhindrar eller försvårar tillgång till läkemedel för låg- och medelinkomstländer. Flera andra länder delar denna bedömning, bland annat Norge och Storbritannien. Det kan tilläggas att de flexibiliteter som Tripsavtalet redan i dag erbjuder kring tvångslicenser också är en möjlig väg framåt för att tillgodose tillgången till vaccin till en skälig kostnad.

Patent och övriga immaterialrätter skapar incitament för företag att investera i att utveckla läkemedel, som vacciner. Men det är samtidigt en förenkling att frågan om tillgång till vaccin enbart handlar om immaterialrätt. De verkliga hindren för en rättvis tillgång till vaccin är snarare en hög efterfrågan i kombination med otillräcklig produktionskapacitet, där Sverige genom EU-samarbetet fortsätter att bidra.

Regeringen kommer att fortsätta verka för att säkerställa global tillgång till vaccin mot covid-19.

Anf. 40 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Som ministern lyfter fram måste vaccinerna såklart vara testade och godkända innan vaccinationen inleds. Jag tror inte att någon här vill leka med kvaliteten. Jag har själv jobbat inom läkemedelsindustrin och vet mycket väl hur hårt man jobbar inom de olika leden för att säkerställa det. Men problemet ligger inte där.

Världen har fler läkemedelsföretag än Astra Zeneca, Pfizer och Moderna och fler faciliteter som producerar läkemedel, bland annat vaccin. Problemet är egentligen en kamp mot tiden. Det är en kamp om att få tillgång till tillräckligt många vaccindoser för att kunna stoppa sjukdomen globalt.

Tankarna om det kan gå i olika led. Helst skulle jag vilja se att tankarna handlade om mänskliga rättigheter och solidaritet. Men i dessa cyniska tider tror jag att man lyssnar mer på behovet av att stoppa sjukdomen för att vi måste få igång samhället och ekonomin.

Förklarat i enkla ord: Vi behöver få ett stopp på corona, och det behöver ske globalt. Det räcker inte med att vi stoppar corona här. Vi måste verkligen få med oss alla länder som drabbas. Det gäller speciellt de som i dag har enorma kriser på grund av icke-fungerande sjukvårdssystem.

Hur ökar vi volymerna? Det gör vi inte genom att vänta på de beställda batcher som håller på att produceras. De är redan beräknade utefter den produktionskapacitet som de nuvarande vaccinproducerande företagen har. Dessutom är de redan sålda och har redan en destination.

Det har redan distribuerats 39 miljoner doser vaccin mot covid-19 i 49 höginkomstländer medan ynka 25 doser har getts till ett låginkomstland. Vi kan tydligt se hur vaccinet kommer att distribueras i världen.

Statsrådet nämner det globala samarbetet för att fördela vaccin, Covax. Men tyvärr är statsrådet inte transparent nog för att nämna att samarbetet haltar rejält. Det är bland annat för att de rika länderna har köpt upp vaccinet. Det är något som WHO:s generalsekreterare Tedros Adhanom Ghebreyesus påpekade så sent som den 18 januari i år.

Statsrådet själv svarar att det största hindret för global vaccinering är den otillräckliga produktionskapaciteten. Samtidigt vet vi att många länder inte har råd att betala för det vaccinbehov de har. I det avseendet går det inte att komma ifrån att vi behöver fler som kan producera vaccinet. Därför behöver vi ge möjligheten till lokala mindre producenter så att de kan göra billiga kopior av jätteföretagens vacciner.

Vad är oron egentligen när det gäller att temporärt lätta på patent- och licensrättigheter tills vi globalt har lyckats stoppa pandemin?

Anf. 41 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag vill tacka Lorena Delgado Varas för att hon lyfter fram den här otroligt viktiga frågan!

Jag vill inleda med att bejaka hur viktigt det är att vi nu tänker utifrån solidaritetens förtecken i dessa svåra tider. Det är verkligen en nyckelfråga hur vi snabbt kan få ut de olika typerna av vaccin till hela världen och framför allt till utvecklingsländerna som inte har möjligheten att skaffa dem själva. Jag vill understryka att jag delar den synen.

Jag vill kommentera det som Statsrådet Ardan Shekarabi (S) om Covax. Sverige ingår som jag sa genom EU i detta globala vaccinsamarbete. Sverige är en väldigt stor bidragsgivare i detta. Jag vill även där hålla med Lorena Delgado Varas om att vi måste se till att det blir ett effektivt samarbete och en effektiv distribution.

Nu har vi också produktionsutmaningar när det gäller vaccinet. Men det ska inte hindra att vi lyfter blicken och tänker solidariskt och på den globala distributionen. När vi har produktionsutmaningar är det självklart så att vi ska titta på om vi kan hitta andra kanaler för produktion och andra länder som kan producera generika, kopior och så vidare.

Jag vill återkomma till Tripsavtalet och det regelverk som finns. Det innehåller en flexibilitet. Där måste vi titta på om vi kan hitta undantag från regelverket, det vill säga undantag från det immaterialrättsliga skyddet för de stora läkemedelsbolagen.

Det finns möjlighet att ha en flexibilitet i Tripsavtalet. Jag vill som svensk handelsminister verkligen driva på för att man ska kunna använda den flexibilitet som finns i regelverket och uppmuntra ansökningar om det som kallas för tvångslicenser. Man kan alltså tvinga patentinnehavarna att tillåta produktion i andra länder för att snabbt få ut vaccinet.

Det finns flera olika instrument som vi kan spela på i det här avseendet, precis med inriktningen att tänka solidariskt och globalt. Det är avgörande i pandemibekämpningen att tänka globalt, inte bara av solidaritetsskäl utan också av epidemiologiska skäl.

Utifrån ett svenskt perspektiv vill jag också lyfta fram att det inte är nog med att vi bidrar med 100 miljoner till Covax. Vi ska även se till att det ska bli ett effektivt samarbete. Vi har där ett ansvar som bidragsgivare att se till att Covax fungerar fullt ut.

Fru talman! Jag vill i det här sammanhanget nämna vad Sverige driver på ett annat område. Vi tog redan förra våren ett initiativ som vi kallar för Trade for Health. Det innebär att vi ska ta bort skyddstullar och handels hinder för läkemedel och medicinska produkter. Det är för att vi i solidaritetens tecken ska kunna förse utvecklingsländer som inte har möjlighet till en egen produktion med varor. Det kan till exempel handla om respiratorer och inte bara om vaccin. Det handlar om att vi ska ta bort handels hinder för att kunna säkerställa sjukvården i dessa länder som inte har egna resurser.

Där har EU-kommissionen tagit detta så kallade Swedish Initiative vidare och driver det inom ramen för en grupp inom WTO. Vi ska spela på många strängar här. Vi ska vara aktiva, konstruktiva och pådrivande i detta avseende.

Anf. 42 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Den flexibilitet som statsrådet nämner angående tvångslicensieringar har visat sig vara väldigt krånglig. Det är väldigt många länder som har påpekat det och som har försökt att använda det. Det har inte gått. Det är ingen quickfix, som är vad vi behöver just nu. Trade for Health är ett bra initiativ. Men det löser inte problemet med produktionskapaciteten och de enorma volymer som vi har behov av.

Jag tänker fortsätta att lyfta fram Sydafrikas och Indiens förslag. Vad innebär det egentligen? Det ger precis den flexibilitet som statsrådet talar om genom tillämpning av undantagsregler för patenträttigheterna. Det är något som kan genomföras om länderna går med på det.

Där är det verkligen viktigt att Sverige gör ett eget ställningstagande och kanske vågar bryta sig ur EU:s ställningstagande. Det skulle leda till att länder inte behöver ställa krav på patent och andra immaterialrättsrelaterade krav för alla covid-19-relaterade läkemedel och för teknik, vaccin, diagnostik, masker och ventilatorer.

Det skulle ge länderna utrymme för att skala upp tillverkning och distribution. Det någonting som vi verkligen behöver. Vissa länder räknar inte med att de kommer att ha det faktiska behovet tillgodosett förrän 2024. Vi kan inte ha länder i världen som inte har sin vaccinationsvolym täckt förrän 2024.

Vad grundar sig detta på? Under Dohadeklarationen 2001 fastslog man att länder har rätt att importera eller tillverka generisk medicin för sjukdomar som utgör ett hot mot folkhälsan. Där är vi nu. Corona är ett hot mot folkhälsan och ett hot globalt.

Det här har varit en diskussion genom tiderna. Patenträttighet på läkemedel och läkemedelsföretagens storvinster versus rätten till hälsa som en grundläggande mänsklig rättighet är en pågående diskussion. Läkemedelsföretagen jobbar tyvärr utifrån att säkra vinster till sina aktieägare, och då gäller det för dem att ha en balans mellan innovation och vinstskapande läkemedel.

Om ett läkemedel inte ger tillräckligt med vinst är det inte av intresse. Patenträttigheterna garanterar vinsten åt företagen, och de upprätthålls under en ganska lång period – hela 20 år. Man kan också förlänga dem.

Men patenten leder inte till innovation; det är inte det som är sporren. Det är inte det som gör att läkemedelsutvecklingen drivs framåt. Tvärtom märker man tydligt att läkemedelsföretagen vaknar till när deras patent håller på att gå ut. De måste fylla ut portföljen med ett nytt, vinstdrivande läkemedel. Under tiden får fattiga länder köpa dyra mediciner.

Det här systemet funkar varken i normala tider eller – ännu mindre – under brinnande pandemi, då över 2 miljoner personer har dött. Krisen visar tydligt att systemet för läkemedel måste förändras. Eftersom vi behöver hitta en lösning för att öka produktionskapaciteten här och nu måste vi lätta på patentreglerna.

Anf. 43 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Låt mig backa tillbaka lite grann och säga att ljuset i de mörka tider vi lever i nu ändå är att forskningen har kunnat fokusera på så kort tid och ta fram och få godkända vacciner som nu är ute på marknaden.

Förra våren, ungefär vid skiftet februari mars, när jag träffade läkemedelsindustrin sa man att man räknade med att det tar minst tre år, och nu har det gått så här fort. Och det är förhoppningsvis också fler vacciner på ingång.

Med det sagt måste vi naturligtvis, som jag också sa tidigare, jobba för att detta vaccin nu kommer ut och att vi kan säkerställa en global tillgång till de olika vaccinerna. Det vill jag slå fast, och det är verkligen en fråga om internationell solidaritet.

Men om det ska finnas vacciner att fördela kommer det immaterialrättsliga regelverket fram. Vi är ju alla överens om att det måste finnas en forskning och ett incitament att ta fram nya läkemedel, i det här fallet vacciner, om det ska finnas något vaccin att fördela. Då kommer det immaterialrättsliga regelverket in i diskussionen. Det gäller framför allt patent. Det är otroligt viktigt att vi har patent och att det finns ett robust regelverk kring det för att det ska finnas incitament för forskning och även för utveckling av läkemedel.

Samhället är helt beroende av att industrin och andra aktörer gör dessa omfattande och kostsamma investeringar i forskning. Nu har samhället bidragit väldigt mycket i och med att staterna, och inte minst EU, har gått in för att finansiera och ta en risk. Därför har också forskningen kunnat gå så snabbt kring det här aktuella vaccinet.

Nu är vaccinet framme, och vilka ska då få ta del av det? Då handlar det om det immaterialrättsliga regelverket, som vi har diskuterat här. Det har lyfts vid flera kriser tidigare, som säkert också Lorena Delgado Varas känner till eftersom hon kan området. När det kommer en kris är det helt förståeligt att man vill gripa in och se till att hitta lösningar för att fler snabbt ska få tillgång till den aktuella medicinen. Det är helt förståeligt att det är så också i det här fallet.

Vad kan man då göra, och vad kan man göra för att använda det regelverk som ändå finns? Jag skulle vilja säga att det som man kallar för flexibilitet enligt Tripsregelverket är skrivningar som ger möjlighet att kräva tvångslicensiering. Det innebär att vi faktiskt kan tvinga patentinnehavarna att distribuera och sälja det patenterade läkemedlet utan deras samtycke.

När vi har haft dessa diskussioner – och det pågår diskussioner inom EU – har man framför allt från EU:s sida rent administrativt framfört att man är villig att hjälpa till med sådana här ansökningar när intresse finns. Det kan också nämnas att WTO-sekretariatet har tagit fram manualer för ansökningarna om tvångslicensiering, och WTO säger att det inte får vara komplicerat. Det ska inte vara komplicerat.

Vi måste alla hjälpas åt så att vi kan använda detta befintliga regelverk. Det är EU:s position just nu, och Sverige ställer sig bakom den och driver också på för att det ska vara enkelt och flexibelt.

När det gäller generikatillverkningen för den inhemska marknaden i andra länder, och i så många länder som det bara är möjligt, är det självklart att vi ska försöka se till att få igång den inom ramen för detta regelverk. Jag ska verkligen som svensk handelsminister verka för att vi ska kunna använda flexibiliteterna i Tripssystemet när det blir aktuellt och när ansökningarna kommer in. Man ska också ställa krav på WTO och på EU att hjälpa till med ansökningarna.

Anf. 44 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag vill börja med att lyfta fram att jag tror att de stora vaccintillverkarna kan avvara ett par år av sina patent till förmån för räddandet av liv. De kommer att ha licenser som varar tillräckligt länge. Dessutom har de redan sålt den närmaste produktionen; de har säkerställt en rätt stor vinst.

Jag vill också lyfta det som statsrådet nämnde angående forskning. Jag vill påminna om att en stor del av forskningen kring vaccinerna, precis som statsrådet sa, är finansierad av skattemedel. Det är inte läkemedelsföretagen som har finansierat den. En del av forskningen hade utförts före pandemin, för den här sjukdomen existerade innan pandemin bröt ut, och en del har utförts efteråt.

Som exempel kan nämnas att Moderna fick 20 miljarder kronor från den amerikanska staten för att forska klart om vaccinet. Astra Zeneca fick ungefär 20 miljarder både från EU och från USA. Pfizer har fått bidrag genom att den tyska staten helt och hållet har finansierat bolaget Biontech, som har tagit fram vaccinet till Pfizer.

Jag hoppas verkligen att regeringen vågar göra ett eget ställningstagande under mötet i mars då man ska besluta om Indiens och Sydafrikas förslag och om det går igenom. Det här är ett av de viktiga stegen mot global vaccinering. Som sagt: Inget land är säkert förrän alla länder är säkra. Jag tror verkligen att vi behöver se hur vi kan både förbättra och utöka produktionen av vaccin.

Anf. 45 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Sverige är ofta en tydlig, konstruktiv och aktiv röst. Vi är en påtryckande röst inom ramen för EU, så även i det här fallet.

Sverige och övriga medlemsstater företräds i de här sammanhangen av EU. Det gäller bland annat det möte i mars som Lorena Delgado Varas hänvisar till och som ska ske inom ramen för WTO, där Indiens och Sydafrikas förslag tas upp. Men det är klart att Sverige också har möjlighet att påverka EU:s inställning och vara pådrivande.

Jag vill verkligen understryka att jag kommer att fortsätta arbetet med att låg- och medelinkomstländer måste få tillgång till vaccin. Det gäller kanske framför allt låginkomstländer och utvecklingsländer. Det måste finnas en solidarisk vision i detta.

Det regelverk som finns på plats måste kunna användas flexibelt utan att man gör stora förändringar i regelverket, för det är också tidskrävande. Om vi nu har flexibilitet i regelverket och man fastnar på grund av en administrativ börda, byråkrati och så vidare är det naturligtvis inte acceptabelt. Därför är det också viktigt att säkerställa effektiviteten i regelverket och i efterlevnaden av de flexibla undantagen och de så kallade tvångslicenserna.

Detta borde absolut kunna vara tillämpligt i det här fallet – inte för att vänta till 2024 eller ens 2022 eller 2023, utan självklart ska detta komma på plats mycket snabbare. Tiden är inte med oss nu, utan den är emot oss. Det är bråttom. Jag instämmer i detta. Sverige kommer att vara en pådrivande röst för att det här ska kunna hanteras effektivt inom ramen för nuvarande regelverk.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:306 om svenska investeringar och klimatet

Anf. 46 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har ställt fyra frågor till mig.

Den första frågan är: När kommer Sverige att sluta bidra till klimat-katastrofala investeringar? Den andra frågan är: Hur lång tid menar statsrådet att det kommer att ta innan regelverken för investeringar anpassas till Parisavtalet från 2015? Den tredje frågan är: Vad avser statsrådet att göra för att Sverige ska vara en förebild och gå före i frågan, till exempel genom att ändra regelverken redan nu? Den fjärde frågan är: Kommer statsrådet att verka för en utredning av ärendet för att stoppa denna investering?

Fru talman! Jag delar Delgado Varas syn att klimatfrågan är en internationell fråga. Sverige ska även här ha en pådrivande roll i arbetet för en hållbar internationell handel i linje med de globala målen och Parisavtalet. Den nya export- och investeringsstrategin som presenterades av regeringen i december 2019 innehåller flera viktiga insatser för att bidra till måluppfyllelsen i just Parisavtalet.

Det är viktigt att skapa positiva incitament för omställning både i Sverige och i världen. En av insatserna i export- och investeringsstrategin innebär att senast 2022, det vill säga nästa år, upphöra med svenska exportkrediter till andra länders investeringar för prospektering och utvinning av fossila bränslen. Regeringen har dessutom nyligen fattat beslut som innebär att Exportkreditnämnden, EKN, i samråd med Svensk Exportkredit, SEK, ska redovisa hur kreditgivningen kan anpassas för att vara i linje i med Parisavtalet och inte skapa inlåsningar i fossilberoende. Effekten av affärer på andra hållbarhetsmål inom Agenda 2030, såväl positiva som negativa, kommer att och ska vägas in i den samlade bedömningen.

Vietnam planerar, som nämns i frågan, en flygplatsutbyggnad. För den händelse att Vietnam väljer att köpa utrustning från svenska företag har EKN och SEK skrivit ett gemensamt brev med en avsiktsförklaring om att bidra med lån respektive garanti vid eventuell export av svenska varor och tjänster till denna utbyggnad. Landet har ännu inte bestämt vilken leverantör de väljer.

Flyget är en del av det globala transportsystemet, och självklart måste flyget, liksom andra områden, bidra till klimatomställningen. Regeringen har, som jag redogjort för, nyligen infört flera hållbarhetskriterier inom exportfinansieringssystemet för att förhindra inlåsningsrisker i fossilberoende. Dessa kriterier tillsammans med andra åtgärder ska stärka exportfinansieringssystemet samtidigt som de också ska bidra aktivt till klimatomställningen.

Vi ska nu genomföra och implementera de nya riktlinjer vi beslutat om. Men på frågan om det kommer att tillsättas en utredning för att exempelvis stoppa lån och garantier som kan gå till svenska företag för att dessa ska kunna leverera produkter och tjänster specifikt till flygplatsutbyggnader är svaret nej.

När större delen av ett företags tillverkning går på export blir ett fungerande svenskt exportkreditsystem av stor vikt för att våra svenska företag – som ofta är världsledande när det gäller att utveckla produkter och tjänster som bidrar till hållbarhet – ska kunna konkurrera på samma villkor som företag i andra länder. Och exportfinansieringssystemet är viktigt för att våra svenska företag ska kunna vinna affärer i en hårdnaden internationell konkurrens.

Avslutningsvis finns det utifrån Delgado Varas frågeställningar anledning att göra några klargöranden kring hur det svenska exportfinansieringssystemet fungerar.

Varken Svensk Exportkredit eller Exportkreditnämnden tar några skattemedel i anspråk löpande eller gör egna investeringar. SEK och EKN kan därmed naturligtvis inte heller göra några investeringar utomlands. SEK är ett statligt bolag med vinstkrav som lånar ut finansiering till svenska exportföretag, deras underleverantörer och utländska kunder. EKN är en myndighet utan löpande statliga anslag som har regeringens uppdrag att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Detta gör EKN genom att försäkra exportföretag och banker mot risken att inte få betalt för sina varor eller tjänster av sina kunder i utlandet, så att exportföretagen kan genomföra fler säkra exportaffärer.

Regeringen arbetar för att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft och samtidigt bidra till den gröna omställningen. I den andan kommer Sverige inom ramen för bland annat EU och OECD att fortsätta driva att de internationella och europeiska regelverken för exportkrediter och annan offentlig handelsfinansiering ska bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling och uppfyllandet av Parisavtalet.

Anf. 47 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag tackar för statsrådets klargörande. Det var lite slarvigt av mig att skriva investeringar när det egentligen gäller att man lånar ut och står som garant vid lån. Men man möjliggör affärer som inte bidrar till positiva konsekvenser för klimatet. Och som regeringen själv beskriver EKN och SEK är de katalysatorer för nödvändiga investeringar.

I det här fallet är det en flygplats i Vietnam. Det jag ställer mig undrande till är om det inte finns andra affärer man skulle kunna stötta i stället. Kan man inte använda resurserna till att stötta affärer som påverkar klimatet positivt? Behovet är stort på det området, så hur kan det finnas utrymme för att stötta klimatkatastrofala affärer? Det gäller inte bara Vietnam; det finns andra projekt som också stöttats av EKN och SEK. Några av dem har vi diskuterat tidigare i den här kammaren. Genom att stötta rätt affärer följer vi våra internationella åtaganden och hjälper företagen att hitta rätt i den omställning de måste genomföra.

När statsrådet nämner att Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit ska redovisa hur kreditgivningen kan anpassas för att vara i linje i med Parisavtalet och inte skapa inlåsnings i fossilberoende är det såklart väldigt välkommet.

Jag läste återrapporteringen från Exportkreditnämnden av det uppdrag man fått från regeringen om att se över hur de svenska och internationella exportfinansieringssystemen ska bidra till tydlig omställning och kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser. Där lyfter man hur viktigt det är att få till ett gemensamt regelverk inom EU och OECD, och i förlängningen globalt, så att exportfinansieringarna ska kunna bidra till minskade utsläpp av växthusgaser samtidigt som konkurrens sker på lika villkor.

Kommer regeringen att vänta in EU och OECD, eller kommer Sverige att gå före och ändra regelverken nu? Jag tyckte inte att det var tydligt nog i svaret – gärna ett ja eller ett nej.

Anf. 48 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag kan börja med att svara på Lorena Delgado Varas sista frågan. Det gör vi redan, skulle jag vilja svara. Jag ska utveckla det lite grann.

Precis som Delgado Varas poängter fick EKN i mars 2020 i uppdrag att tillsammans med Svensk Exportkredit se över hur vi från Sveriges sida med våra myndigheter kan bidra till att det internationella exportfinansieringssystemet ställer om och bidrar till minskade utsläpp. Sverige har trots allt begränsade möjligheter att göra detta på egen hand. Precis som vi hörde kom deras rapport i september, och den bygger på flera underlag. Det är inte bara deras egen skrivelse på kammaren, så att säga, utan de har talat med ett antal företag, civilsamhället, klimatforskare och intresseorganisationer. De har också gjort en kartläggning av vad andra länder gör på området.

I rapporten konstateras att det svenska exportkreditsystemets möjligheter att påverka det globala klimatet per se är begränsade. Det är dock inte en anledning att inte försöka påverka på den globala arenan, inte minst på de finansiella marknaderna där de här två aktörerna rör sig. Jag är övertygad om att EKN och SEK, och framför allt Sverige, kan fungera som en katalysator för att driva på förändringar både av internationella regelverk och av andra länders och enskilda företags individuella agerande.

Med utgångspunkt i den rapport som kom i september beslutade regeringen i december om ett nytt regleringsbrev för Exportkreditnämnden. Där gav vi också ett uppdrag om återrapportering av hur man lyckas utveckla exportfinansieringssystemet. Vi lägger ju också ett uppdrag på dem att vara extra aktiva i detta. Det ska bidra till klimatomställning i riktning mot fossilfrihet, inte bara här utan också i andra länder.

Vi har angett tre huvudbudskap i detta uppdrag, där vi vill styra våra myndigheter när det gäller just att bidra på det här sättet. Det första är att EKN ska kunna redovisa hur deras kreditgivning – och det gäller Svensk Exportkredit också – kan anpassas för att vara i linje med Parisavtalet. För varje enskilt beslut man fattar – att ge en kredit eller att ge en garanti – ska man också kunna redogöra för vad det har för hållbarhetseffekter. Har vi ställt krav på hållbarhet? Uppfyller företaget detta?

I längden är det också så att företag som inte lever hållbart, varken socialt eller miljömässigt, inte heller har någon långsiktig konkurrenskraft. Det är vår absoluta övertygelse. Detta är alltså bra för företagen, men framför allt är det bra för världen, för klimatet, för mänskliga rättigheter och så vidare.

Man ska också kunna redogöra för effekten av affären på andra hållbarhetsmål inom Agenda 2030. Nu pratar vi mycket klimat här, men jag vill verkligen lyfta fram alla 17 hållbarhetsmålen.

Det andra området är att vi ska prova en helt ny form av garantier i EKN, det vill säga att vi ska kunna garantera investeringar i Sverige som bidrar till klimatomställningen i Sverige. Där går vi också före och försöker hitta omställningsgarantier – att vi får hit lösningar som ställer om och skapar en ännu snabbare takt mot ett fossilfritt samhälle.

Det tredje området, som vi i december fattade beslut om, är att Sverige inom ramen för EU och OECD kan lyfta hur de regelverken och all annan offentlig handelsfinansiering på global nivå kan bidra till Parisavtalet och Agenda 2030-målen. Vi ska skapa gemensamma spelregler, och jag tror faktiskt att Sverige är en av de mest pådrivande krafterna i detta. Det ska vi vara stolta över.

Anf. 49 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det går kanske inte lika snabbt som vi skulle vilja, men det är klart att det har funnits steg som har varit viktiga att ta, bland annat att upphöra med svenska exportkrediter till andra länder för prospektering och utvinning av fossila bränslen.

Jag funderar lite på det här med att redovisa. Många gånger har regeringen gått fram med hållbarhetsrapporteringar och sådana saker där man inte har satt upp tydliga mål att förhålla sig till. Det har visat sig att förändringarna inte går så snabbt som de skulle kunna gå när man inte har lagstadgade krav.

Naturskyddsföreningen kom med kritik förra året angående exportkrediter – det var precis innan man tog fram det här med fossilbränslen – och nämnde råvaruutvinning som kraftgenerering. Det innefattar även transport- och infrastrukturprojekt med detta syfte, alltså att minska klimatpåverkan.

Jag undrar om regeringen är villig att ta med det.

Anf. 50 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag instämmer verkligen i det här med uppföljning och återrapportering. Det är centralt när man lägger den här typen av uppdrag på myndigheter. Det har vi gjort här också. Det finns krav på återrapportering om hur exportfinansieringssystemet utvecklas i en riktning där man bidrar till klimatomställning och fossilfrihet – som sagt inte bara här utan

också i andra länder. Då ingår också krav på återrapportering vad gäller påverkan på det internationella systemet för exportfinansiering.

Som Lorena Delgado Varas säger har vi tagit det första klivet, och där har vi gått längre än många andra länder och längre än vad det internationella regelverket säger. Vi förbjuder det offentliga exportfinansierings-systemet att bidra med finansiering till prospektering och utvinning av fossila bränslen. Det är det första steget.

Sedan kan man titta på transporter och andra typer av export till lösningar som inte är helt fossilfria. Det är inte svart eller vitt, utan det är en gråskala här. Jag tycker att transporter är ett bra exempel.

Vi har tittat mycket på det här: Var ska vi dra gränsen och hur snabbt ska vi gå fram? Det första steget är vi väldigt stolta över, och vi ska försöka få andra aktörer i systemet att också bidra på samma sätt och alltså stänga krediter till utvinning av fossila bränslen.

Det andra steget handlar om att göra det i takt med vad varje land behöver just nu. Därför är det viktigt att titta på det här med omställning. Om vi till exempel garanterar eller finansierar export till ett transportsystem i ett land som är helt beroende av fossila bränslen men som har en agenda för omställning och just den här transportlösningen, just den här svenska exporten, bidrar till omställningen – då är det en miljömässigt hållbar investering och exportlösning.

Det där är en viktig avvägning. Många länder ligger långt efter Sverige vad gäller att ens vara i närheten av att kunna tänka fossilfritt. Hela det här omställningstänket innebär att kravet på våra myndigheters låntagare är att de ska kunna redogöra för hur de bidrar till omställningen.

Man kan tänka: Ska vi verkligen ägna oss åt att ha ett svenskt transportmedel i ett land som är helt fossilberoende? Ja, vi tycker det från regeringens sida. Vi tycker att vi med våra väldigt mycket klimatsmartare transportlösningar kan bidra till omställningen i sig, utöver den rent sociala kontexten att vi också bidrar till social hållbarhet. Men det kanske är en annan interpellationsdebatt. Nu pratar vi om klimat och miljö här.

Jag tror att svenska lösningar absolut bidrar till att gå i rätt riktning, men det måste också finnas krav på en omställningsplan.

Anf. 51 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Klimatfrågan är, som vi alla vet, inte bara en nationell fråga utan en global fråga. Vi måste ha en miljö- och klimatpolitik som tydligt pekar på att det vi gör utanför Sveriges gränser också påverkar klimatet positivt eller negativt. Vi vill ju att det ska påverka positivt.

Vi har ett nettonollmål som också borde ta hänsyn till investeringar utomlands. Svenska företag behöver göra en klimatomställning och hitta andra typer av projekt, skapa nya produkter och få stöd i det.

Jag tror att genom att ställa högre krav stöttar vi de företag som faktiskt har jobbat med att ställa om och hitta nya produkter för att kunna jobba på nya marknader, men vi pushar också på för att de resterande företagen ska skynda på den här processen.

Jag menar att de projekt som är positiva för klimatet behöver alla investeringar som går att tillgå. Vi har enorma problem med klimatet, och vi kommer att se effekterna mer och mer.

Slutligen undrar jag vad statsrådet menar med att flyget ska bidra till klimatomställningen.

Anf. 52 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag måste understryka att det verkligen är så att många världsledande svenska företag ligger långt fram när det gäller klimatomställningen. Företagen själva önskar verkligen att Sverige går före inom det här området, och de bidrar till det.

Export av grön och klimatsmart teknik från Sverige ser vi hela tiden, och det bidrar till minskade klimatutsläpp. Av de länder som inte har kommit lika långt som vi vill många leva upp till klimatåtagandena men kan inte det, och då måste vi komma ut med våra tekniska lösningar.

Vi ska också titta på hur vi i vårt bistånd kan bidra ännu mer med svenska lösningar så att det går ännu snabbare i de länder som vill men kanske inte har förmågan eller möjligheten.

Det där är ett arbete som vi i vår politik och vårt utförande i våra myndigheter ständigt måste jobba med från många håll. I hållbarhetsbedömningen ska Exportkreditnämnden, som lyder under mig i det här fallet, ta hänsyn till hållbarhetsrisker inte bara i köparlandet utan också på global nivå. Det ansvaret lägger vi allt tydligare på myndigheten.

När det gäller flyget, vilket var en separat fråga, vill jag komma tillbaka till att det är självklart att flyget måste ställa om. Det är ett globalt transportmedel som vi har framför oss och som har stora utmaningar men som är här för att stanna, i alla fall inom en begränsad tid. Vi får se vad som händer i framtiden. Flygbranschen måste ställa om och måste säkerställa att den är med i den gröna återhämtningen.

I stället för att gå fram med förslag som stoppar kreditgarantier till flygplatsutbyggnader och så vidare behöver vi se till att ställa krav även på den branschen och de sektorerna så att vi med våra svenska produkter bidrar till hållbarheten även inom flygbranschen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2020/21:76 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt regionala utvecklings- och investeringsbanker 2019 och 2020

EU-dokument

COM(2021) 25 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om särskilda och tillfälliga åtgärder med anledning av covid-19-utbrottet avseende förnyelse av eller förlängning av giltigheten för vissa certifikat, intyg, bevis, körkort och tillstånd samt uppskjutande av vissa regelbundna kontroller och fortbildningar inom vissa av transportlagstiftningens områden, för referensperioder som följer på dem som avses i förordning (EU) 2020/698

Motioner
med anledning av skr. 2020/21:62 Riksrevisionens rapport om effektivite-
ten vid Kriminalvårdens anstalter
2020/21:3848 av Johan Forssell m.fl. (M)
2020/21:3850 av Adam Marttinen m.fl. (SD)
2020/21:3851 av Helena Vilhelmsson och Hannes Hervieu (båda C)
2020/21:3855 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

Prot. 2020/21:73
29 januari

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 januari

2020/21:368 Ridsport under coronapandemin

av *Sofia Westergren* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:369 Järnvägsdragning mellan Göteborg och Borås

av *Jan Ericson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:370 Planering av järnvägen mellan Göteborg och Borås

av *Jan Ericson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:371 Brukaravgifter som alternativ till trängselskatter

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:372 Incitament för fler poliser och civilanställda i Västerbot- tens inland

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:373 Kompensation till restaurangbranschen

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:374 Andningsmasker

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:375 Aktiviteten hos arbetssökande

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:376 Personer som bedöms som säkerhetsrisker

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:377 Nollvisionen och oskyddade trafikanter

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:378 Främjande av närsjöfarten

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:379 Länsstyrelsernas hantering av bygglovsprocesser
av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:380 Värnande av träbyggnationer i utomhusmiljö
av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:381 Avverkningsanmälningar
av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:382 Rapportering till nötkreatursregistret
av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 januari

2020/21:1493 Det sexuella våldet i Tigray

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1494 Bemanningsföretag inom luftambulansverksamheten
av *Ali Esbati* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1495 Underlättande för pensionärer på bostadsmarknaden
av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:1496 Sanktioner mot arbetsgivare som nekar anställda att jobba hemifrån under pandemin

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:1497 Sänkta drivmedelsskatter under pandemin
av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1498 Underlättande av bankkonto för barn
av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:1499 Effekterna av plastpåskatten
av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1500 Alternativa åtgärder i stället för nationella prov
av *Sten Bergheden* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1501 Stämpelskatten
av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1502 Förenklningar av krisstöd till coronadrabbade företag
av *Lars Hjalmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1503 Snabbare utbetalningar av permitteringsstöd till coronadrabbade företag Prot. 2020/21:73
av *Lars Hjälmered* (M) 29 januari
till näringsminister Ibrahim Baylan (S) -----

2020/21:1504 Möjliggörande av utveckling och tillverkning av miljö- och klimatvänliga produkter
av *Björn Söder* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:1505 Åtgärder för bättre vägar
av *Eric Palmqvist* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1506 Relationen till Iran
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1507 Brott mot djur
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1508 Restaurangföretagare i coronatider
av *Betty Malmberg* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1509 Växtskyddsmedel som förbjuds för privatpersoner
av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:1510 Beskattningsunderlaget efter pandemin
av *Johnny Skalin* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1511 Nyutgivning av skriften Om detta må ni berätta
av *Hans Wallmark* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1512 Nedstängningsstöd för restauranger
av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1513 Terroristorganisationen Daishs framfart
av *Sara Gille* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1514 Afghanistans konsulat på Lidingö
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1515 Trygghet för butiker
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1516 Inställda nationella prov
av *Sten Bergheden* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1517 Riktlinjer för vaccinering av personal
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1518 Vilseledande information om bristningar
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:73
29 januari

2020/21:1519 Socialt skyddsnät för småföretagare

av *Alexander Christiansson* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1520 Svenska småföretag som drabbas av utländska stödligor

av *Alexander Christiansson* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 28 januari

2020/21:1305 Arbetet med en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.59.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 32 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2020/21:191 om åtgärder mot nedskräpning	2
Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	2
Anf. 2 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	3
Anf. 3 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	4
Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	5
Anf. 5 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	6
Anf. 6 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	7
Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	7
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:220 om åtgärder mot minskningar av djurpopulationer	8
Anf. 8 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	8
Anf. 9 STAFFAN EKLÖF (SD).....	10
Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	11
Anf. 11 STAFFAN EKLÖF (SD).....	11
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	12
Anf. 13 STAFFAN EKLÖF (SD).....	13
Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	14
§ 7 Svar på interpellationerna 2020/21:239 och 243 om slutförvar av kärnavfall.....	15
Anf. 15 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	15
Anf. 16 JOAR FORSSELL (L)	16
Anf. 17 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	17
Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	18
Anf. 19 JOAR FORSSELL (L)	19
Anf. 20 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	20
Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	21
Anf. 22 JOAR FORSSELL (L)	22
Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	22
Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	23

§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:313 och 335 om stöd till restaurangbranschen	23
Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	23
Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	24
Anf. 27 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	25
Anf. 28 MALIN HÖGLUND (M).....	26
Anf. 29 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	27
Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	28
Anf. 31 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	29
Anf. 32 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	30
Anf. 33 MALIN HÖGLUND (M).....	31
Anf. 34 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	32
Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	32
Anf. 36 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	33
Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	34
Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	34
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:305 om patent och immaterialrättsskydd på vaccin mot covid-19	35
Anf. 39 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	35
Anf. 40 LORENA DELGADO VARAS (V)	36
Anf. 41 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	37
Anf. 42 LORENA DELGADO VARAS (V)	38
Anf. 43 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	39
Anf. 44 LORENA DELGADO VARAS (V)	40
Anf. 45 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	40
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:306 om svenska investeringar och klimatet	41
Anf. 46 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	41
Anf. 47 LORENA DELGADO VARAS (V)	42
Anf. 48 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	43
Anf. 49 LORENA DELGADO VARAS (V)	44
Anf. 50 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	44
Anf. 51 LORENA DELGADO VARAS (V)	45
Anf. 52 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	46
§ 11 Bordläggning.....	46
§ 12 Anmälan om interpellationer	47
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	50
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.59.	50